

Hrvoje Morović
Split

MARULIČEV PRIJEVOD GLASOVITOG SREDNJO-
VJEKOVNOG DJELA DE IMITATIONE CHRISTI

(Svršetak)

Početak II. (libra). Od iznutarnega življenja
gl. I

Krajevstvo božje iznutra vas⁴³ jest di gospodin. Obrati se sa svim sartcem tvoim ka gospodinu, a ostavi oví nevołni svit i najti će duša tvoja pokoj. Uči se izvanska pogarditi a prikloniti se na iznutarna tere ćeš viditi krajevstvo božje u tebi dohodeći. Jer // Str. 49
krajevstvo božje jest mir i radost u duhu svetu ki ni dan nepravdenim. Dojti će k tebi isukarst skazujući tebi slačtkost svoju, ako ti nemu iznutra pripraviš dostojno pribivališće. Sva slava i lipota negova iznutra jest i onde jest zgodno noj. Često ne pohajanje jest s človikom iznutrañim i slatko govorenje i drago utišenje i mnogi mir i pitomščina čudna vele. Nu mir dušo virna pripravi ovomu nevistcu sartce tvoje tako da se bude dostojati k tebi dojti i u tebi pribivati jer tako govori Ako tko ļubi mene obslužiti će rič moju i k nemu ćemo priti i pri nem pribivanje naše učiniti. Daj poni misto isukarstu, bogati si izdovoļe ti e. On će biti prigledavac tvoj i viran opraviteļ u svem, tako da ti ne bude tribi ufati u človika. Jer ļudi rado se promine inaci i naglo pomañkaju a isukarst tarpí u vike i stoji kripko do konca. Ni tribi veliko uzdanje postaviti u

človiku⁴⁴ mlobnu i umarłomu prem da ti e koristan i drag ni se je tribi vele zlovołiti ako ti kada priča i protivi. Ki su danas s tobom mogu ti zajutra protiviti opet. Jere se priobraćaju kakono listje na vitru. Postavi sve tvoje ufanje u gospodina i on budi strah tvoj i ljubav tvoja, on će za te odgovoriti i učiniti onako kako ti bude za boje. Nimaš ovde tarpeća grada, i gdi godi pojdeš vazda si gost, i putnik, ni ćeš kada pokoj imiti, ako se iznutra ne sjediniš sa isukarstom. // Ča se ovde obziraš pokolu ni ovdí mista tvomu pokojú. U nebeskih íma biti pribivanje tvoje, a svaka zemałska ímajú se pozriti kakó hodeći mimo. Svaka mimohode i ti s ínimi zajedno. Ču/va/j⁴⁵ da se k ínimi ne pritisneš da ne uverneš i pogineš. Polag višńega budi misao tvoja, i molitva tvoja napravljena ka isukarstu prez pristanka. Ako ne umiš visoka i nebeska razmišłati počini u razmišłanju muke isukarstove, i rado pribudi u ranah svetih ínegovih. Jer ako bogołubno pribigneš k ranam i modricam ínegovim od vridnosti veliko ćeš utišenje oćutiti u nevołi, i nećeš vele hajati pogarjenje łut/s/ko, i lahko ćeš podnesti riči zloricîh. Isukarst jest bio na svitu pogarjen, i u velici nevołi u vašćinah ístavłen od znanc i priateł svojih. Isukarst je hotio patiti i biti pogarjen a ti smiš tužiti od česa godi. Isukarst jest tarpio protivnike i pańkavce a ti bi hotio da t' su svi priaznivi i dobroćini. Od kuda će se ukruniti ustarpinje tvoje ako ti se ne zgodi niedna protivščina. Ako hoćeš tarpiti ništar protivno kako ćeš biti priateł isukarstov. Tarpi sa isukarstom i za isukarsta, ako ćeš krajevati sa isukarstom. Da bi jednokrat svaršeno ulizao u nutarńa ísusova ter małahno zaokusio ljubavi užgane ínegove tada bi ništar ne hajao od svoje lahćine alí nelahćine // da pri bi se veselio od vašćine ča ti e ućinena, jer ljubav ísusova čini da človik pogardi sam sebe. Lubovnik ísusov i praví iznutarńih ki e slobodan od izvanskih pohotinji i prezrednih more se slobodno obratiti g bogu, i sebe uzdvignuti svarhu sebe, i u duhovne misli nasłajenju počinuti. Tkonó ćuti svaka onako kako jesu, a ne kako łudi govore alí procińuiiu on dostojno razuman jest i veće po bogu naućen, ner po človiku, ki po iznutarńa umi łoditi, a malo izvanka činiti, ne íšće mista ni vrímena, čeka da rabi tege duhovne. Človik iznutarńi vred skupi sam sebe, jere se nigdar ne prostire vas na ízvanńa. Ne udi ínemu rabota ízvanńa alí dilo na vrime potribno, da kako se stvari zgajaju tako se ínim priklada. Ki e iznutra dobro íspravłen i narejen ne haje za nika ćudnovata i opaka činjenja. Toliko je človik pakošćen i rastegnut, koliko ízvan-ske stvari k sebi veće priteže. Da bi ti prav bio i dobro čist svaka bi t' na dobro íshodila i na prud. Zato ti mnoga pakost i velekrat smuću/j/u⁴⁶ zač nis' još sam sebi svaršeno umro ni razlućen od pomńi zemałskih. Ništar toliko ne oskvarńuje i zaplita sartce človičje koliko prezredna ljubav stvorenja. Ako se odvaržeš od iznutarńega nasłajenja moći ćeš razmišłati nebeska i često krat iznutra se radovati.

Ne haj vele tko je za te, tkoli protiv tebi da ovoj čini i haj, da bude bog s tobom u svakom dilu ko tvoriš. Imaj svist dobru i bog će te dobro braniti. Jer koga on hotit bude pomoći niednoga človika opačina neće mu moći nauditi. Ako ti umiš mučati i tarpiti, prez sumnje hoćeš očititi pomoć božju. On zna vrime i put, kada i kako ima osloboditi tebe i zato imaš se vas nemu pridati. Bogu se pristoji pomoći i od svakoga smetnu obratiti. Velekrat nam prudi za uzdarsati veće poniženje, da druzi znaju naša pomaňkanja i pouci⁴⁷ daju. Kada se človik za grihe svoje ponizi tada lahko druzih utoli i lasno učini zadovoljno onim ki budu sarditi protiv nemu Gospodin bog humiženih ščiti, i obaruje, humiženoga ľubi i tiši ka umiženu človiku priklaňa se humiženu veliku milost podiľuje i po poniženju negovu zdviže na slavu. Humiženu očituje svoja otajstva i k sebi slatko priteže i zove. Humižen i kad prime psost i prirok dobrostiv jest i u miru jer u bogu pribiva a ne u svitu. Ne mni da si koliko napridovao, ako se ne daržiš odasvih najmaňi.

Od dobro mirna človika gl. III

// Postavi na/j/pri sam sebe u miru, ter ćeš tada druzih moći smiriti. Človik smiren veće prudi ner vele naučen. Človik svojevoljan dobro na zlo obraća i lasno zlu viruje. Dobro miran človik na dobro obraća. Ki dobro u miru jest od nikogar ne sumňi, da ki e zlovoljan i sardit ganut je u razlicih sumňah; ni sam nima pokoja ni druzim da počinuti. Reče velekrat ča bi ne imio reći i ostavľa ča bi mu velekrat prudilo činiti. Zamira ča su ini daržani učiniti, a ne haje ča je sam daržan. Imaj poni parvo⁴⁸ pokaranje od samoga sebe ter ćeš paka dostojno moći pokarati iskarňega tvoga. Ti dobro umiš dila tvoja ispričati i uznositi a druzih ispričanja nećeš priati. Pravie bi da bi sebe svadio a brata tvoga ispričao. Ako ćeš da tebe druzi podnesu i ti podnesi druzih. Vij dir koliko si još daleko od prave ľubavi i humiženstva ko se nikomur ne umi sarditi ni pričati ner samo sebi. Ni velika stvar moći pribivati z dobrimi i tisimi, jere je toj svim općeno drago i svak dobrovoljno stoi u miru i ľubi onih ki ga štuje. Da s twardimi i opačnimi ali protivnimi nam s mirom moći živiti velika milost jest i pohvaľeno i vele kriposno dilo jest. Da jesu nici ki sebe uzdarže u miru i z druzi//mi imaju mir, a nici ki ni mira⁴⁹ imaju ni druzih pušćiu u miru. Druzim su osioni a sami sebi⁵⁰ vazda osioniji. Jesu ki sebe darže u miru i druzih nastoje smiriti. Da ništar maňe vas mir naš u ovi trudni život pria ima biti postavljen u poniženju ner /u/ varovanju protifšćin. Ki boľe umi ustarpiti vekši će mir imati. Oni jest dobitel samoga sebe i gospodin svitu priateľ isukarstov i didić nebeski.

Od čiste pameti i priproste misli gl. IIII

Dvimi kreľutmi  lovik more se dvignuti od zemaľskih a to priproŐcinom i  isti inom. PriproŐcina ima biti u misli.  isti ina u hotinju. PriproŐcina misli boga  isti ina poima i okuŐa. Niedno dilo ne e ti pakostiti ako iznutra od svakoga prezreda pohotinja budeŐ izbavľen. Ako niŐtar ino ne umisliŐ ner  a je bogu ugodno i prudno⁵¹ iskar nemu i toj iŐ eŐ uŐivati  eŐ sloboŐcinu iznutar nu. Da bi ispravno bilo sartce tvoje tada bi ti svako stvorenje bilo zarcalo Źivota i kniĝe sveta nauka. Ni stvorenje toliko malo i nevridno ko ne skazuje dobrotu boŐju. Da bi ti bio iznutra dobar i  ist tada bi svaka prez pakosti vidio i dobro razumio.  isto sartce prohodi nebesa i pakao. Kakono tko iznutra jest, tako i izvanka sudi. Ako je ko veselje na sviti to zaisto uŐiva  lovik  ista sarca. Ako je ka nevoľa // i utiska, to ve e  uti huda svist. Kakono gvozd u /o/g nu postavljen o isti se od arie i u ini se svitlo tako  lovik ki se je svarŐeno g bogu obratio, svu e se od li/ /enja⁵² i u ini se novi  lovik. Kada  lovik po ne ostinuti tada se i mala truda boi i rado prime utihu izvansku. Da kada svarŐeno po ne sam sebe dobivati i hrabro hoditi putem boŐjim tada ma ne haje onaj ka mu parvo voditi bihu teŐka i trudna.

Od razĝledanja samoga sebe gl. V

Ne moremo sami sebi vele virovati, jer nam vele krat manka milost i razum. Malo je svitlinice u nas, i toj harlo izgubimo po nehajanju. A velekrat ne stavimo se po pamet, da smo iznutra slipi. Velekrat zlo  inimo ter se skuŐavamo, a drugda smo ganuti od pohotinja, ter mnimo da od pravde. Mala družim zamiramo a vela naŐa mimohodimo. Vele harlo  utimo i  inimo  ano od inih patimo a ne ĝledamo koliko ini pate od nas. Ki bi dobro svoja dila s i ivao nebi se naŐlo  a bi od inih teŐko sudio. Iznutar ni  lovik pom nu od samoga sebe svim pom nam nadastavľa i ki sam sebi pe aono nastoi, lasno od inih mu i. Nigdar ne  biti iznutar ni i bogoľuban ako od družih ne budeŐ mu ati a sam na se pogledati. Ako sasvima sebi ter bogu nastojiŐ, ne e te krenuti  a // izvanka primaŐ. Gdi si kada sam pri sebi nisi? A kada si svaka provratio  a ti e prudilo kad nisi sam sebe? Ako  eŐ imati mir i jedinstvo pravo od potrebe je da svaka odstaviŐ a samoga sebe prid o ima postaviŐ. Mnogo  eŐ u tom koristiti, ako se obnevidiŐ od svake vremen ne pom ne. Vele  eŐ se oŐ etiti ako  a vremen ne budeŐ  initi. NiŐtar ti ne budi veliko ni drago, ni priato ner samo bog i ka boŐja jesu. Sve darŐi da je taŐ e,  agodir je utiŐenja od koga stvorenja. DuŐa ka boga ľubi za niŐtar ne haje  a je niŐe boga. Sam bog vi ni i ne/i/zmirni i ki svaka puni, utiŐenje jest duŐe i prava sartca veselje.

Od radosti dobre svisti gla. VI

Vika dobra človika jest svidočanstvo dobre svisti. Imaj dobru svist ter ćeš vazda imati radost. Dobra svist vele mnoga more nositi, i vele radosna jest meu protivšćinami. Zla svist vazda strašiva jest i nespokojna. Slatko ćeš počivati ako te sartece tvoje ne bude svaditi. Ne htij se veseliti ner kada dobro učiniš. Zali nigdar ni-maju pravo veselje ni ćute iznutarńi mir. Jer ni mira nepravednim di gospodin. I ako reku /u/ miru smo neće nam dojtí zla tkoli će smiti nam nauditi. Ne hti jim verovati. Jer će se tudje dvignuti saržba božja i obrate se u ništar dila ņih i poginu dila ņih. Ni teško bogoľubnomu dićiti se u nevoľi jer // toj jest dićenje dićiti se u križu gospodińu. Kratka je⁵³ slava ka se od ľudi daje i prima. Svita slava vazda združuje bolizan. Dobrih slava u svisti ņih a ne u ustih ľudskih. Pravednih veselje od boga i u bogu jest i radost ņih u istini. Ki pravu i vikomńu slavu želi, za vrimeńim ne haje, a kino vrimeńu slavu išće, ali u od sartece ne pogardi stanovit bilig jest da malo ľubi slavu nebesku. Veliku ima sartece tišinu ki ne haje ni hvale /ni/ ćućenja. Lasno će biti dobrovoľan i miran ki imati bude svist čistu. Nisi svetiji ako si hvaľen nisi huji ako si hujen. Ča si to si ni moreš veći biti nere si prid bogom. Ako progledaš ča si polag sebe iznutra, nećeš hajati ča od tebe ľudi govore izvanka. Človik vidi u obraz, a bog u sarce. Človik zamira dila bog sudi misli. Vazda dobro činiti, a nizoko se daržati duše humilene bilig jest. Kino neišće od sebe niedno izvanńe svidočastvo očito je da se je vas pridao bogu. Jer ne oni ki sam sebe hvali jest dobar, govori sveti paval, da koga bog hvali. Hoditi zbogom iznutra i niednim pohotinjem ne biti uzdaržan izvanka zakon iznutarńega človika jest.

57

Od ľubavi isusove /n/ada svim. gl. VII

Blaženi ki razumi ča je ľubiti isusa i pogarditi samoga sebe cića isusa. Od potribe je drago cića draga ostaviti zač isus hoće da je // sam nada svimi ľubľen. Lubav stvorenja hi/m/bena jest i nestanovita jest. Lubav isusova virna i tarpeća. Tko se pritisne k stvorenju pasti će s padľivimi, tkoli obujme isukarsta, ukripiti će se u vike. ņega ľubi i sebe darži za priateľa ki kada te svi ostave neće te ostaviti, ni će dopustiti na konac da zgineš. Tribi je da se kadgodí odlučiš od ľudi ali hoć' ali neć'. Darži se poni Isusa i živ i martav i ņegovi milosti se priporući, ki kad ti sve ino pomańka more ti pomoći. Poľubľeni tvoj takove ćudi jest da ne haje ništar tuje, da samo hoće sartece tvoje, da kakono kraľ siditi bude na pristolje svoje. Da bi ti svako pohotinje stvorenja iz sebe izpraznio isus bi u tebi rado pribivao. Najti ćeš da si sve koliko malo mań' izgubio, ča godir u čem ľubavi postaviš liše isusa. Ni ti se uzdati ni se nasloniti na tarst kom vitar maha. Jer svaka put sino i svaka

58

slava ne kako cviti sinan posahne ti i opane. Rado će/š/ se prihićen najti ako budeš gledati samo izvana ka lut/s/ka. Ako u družih užićeš sebi naslajenje i korist, velekrate ćeš oćutiti škodu. Akoli u svem išćeš isusa zaisto ga ćeš najti. Akoli budeš iskati sam sebe, najtićeš i sam sebe, da na svoj rasap. Velekrat /će/ ćlovik nauditi sam sebi ako isusa ne bude iskati, ner vas svit ni svi priateļi nećgovi.⁵⁴

Od pitome priazni isusove gl. VIII

59 // Kad je ovdi isus, sve je dobro ovdi, ni e nam viditi⁵⁵ ća usiono. Kad li ni ovdi isusa sve nam je trudno. Kad isus iznutra ne govori, utišenje nevrudno jest. Akoli isus samo jednu rić progovori oćuti se veliko utišenje. Ne usta li se tudje maria mandalina s mista na kom plakaše kad joj reće marta: Evo je meštar i zove tebe. Blaženi hip u kom zove isus od suz' na veselje duhovno. Koliko si osahao i otvardnuo prez isusa, koliko lud i tašć, ako ća želiš liše isusa. Ni li to velika škoda, ner da bi izgubio vas svit? Ća ti more vas svit dati prez isusa? Biti prez isusa pakal jest a biti sa isusom, raj sladak jest. Ako s tobom bude isus niedan ti nepriateļ neće moći nauditi. Tko najde isusa najde ti dobro blago, paće dobro svarku svih dobar. A tko izgubi isusa veliko blago izgubi veće ner je vas saj svit. Priubog jest ki žive prez isusa, a pribogat jest ki dobro stoji s isusom. Velik razum jest umiti živiti s isusom i umiti ga uzdaržati velika mudrost jest. Budi humiļen i miran ter će biti s tobom isus. Budi devot i tih, ter će pribivati s tobom isus. Vred ćeš odagnati isusa i izgubiti milost nećgovi, ako se bude/š/ na izvana vraćati. I ako neća odreneš i izgubiš ka komu ćeš se uteći i koga ćeš tada priateļa iskati? Prez priateļa
60 nemoš dugo vrime stati, da ako // isus ne bude tebi priateļ nada svimi priateļi, biti ćeš vele zlovoļan i uhiļen. Maneno poni ćiniš /akc/ u nikoga inoga uzdaš i radueš. Parvo imamo obrati da nam je vas saj svit protivan ner da vridimo Isusa, liše svih poni drazih budući posoboñim zakonom drag isus. Svih ļubimo ćića isusa a isusa ļubi ćića samoga neća. Sam gospodin isukarst ima biti ļubļen, ki se sam nahodi dobar i viran nada svimi priateļi. Ćića neća i u neću ļubi i priateļe i nepriateļe, i za svih ga moli da svi neća poznaju i poznavši ļube. Nigdar ne želi da budeš izvarsno hvaļen ali ļubļen, jere s' to samo bogu pristoji, ki ne ima sebi podobna. Ni hoti da nitko listo 'tvojom ļubvom sartce svoje napuni ni se ti nikoga ļubvom napuni da isus budi i tebi i u svakom dobru ćloviku. Budi ćist i slobodan iznutra prez obezanja u pohotinju nikoga stvořenja. Od potribe ti e da hraniš isusu sartce nago i ćisto ako hoćeš oćutiti i viditi koliko sladak jest gospodin. I doistine na to nećeš dojt i ako parvo ne primeš milost nećgovi ka te pritegne da svaka izpraznivši i odpustivši sam s neću se sasvim sjediniš. Jer kada milost boćja dojde ćloviku, tada jaki bude u svem. Kadali otide

tada nejaci i mlohavi bude, i kakono sam u nevoľah ostavljen. U tom se ne imaš pripasti ni izgubiti ufanja, da ustarpľivo stati u nevoľi božjoj i svaka ka ti se zga/ja/ju na hvalu isukarstovu tarpiti. Jer za zimom nastaje lito za noćju vraća se dan za limbavom vedrina velika.

// Od nehajanja svakoga naslajenja. gl. VIII

61

Ni trudno pogarditi segasvitna naslajenja kada dojde naslajenje božastveno. Velika i vele velika stvar jest moći stati prez utišenja i zemaľskoga i nebeskoga, ter za poćenje božje dobrovoľno tarpiti hotiti zagnanje sartca⁵⁶ i u ničemre sam sebi iskati ni gledati sam na svoje dostojanstvo. Ko je čudo ako si veseo i devot pomagajući te milost ka ima biti svakomu želina. Dovoľe ugodno jizdi koga milost božja nosi. I ko je čudo ako brime ne čuti ki e nošen od semogoga i vojen od izvarsnoga vojnika. Rado daržimo ča godi za zabavu i trudno človik odvarže sam sebe. Sveti mučenik Lovrinac z biskupom svojim dobi svit, jer svaka ka na svitu bihu viditi slatka pogardi. I sixta papa boga velikoga koga vele ľubľaše dobrovoľno tarpľaše za ľubav isukarstovu da se s ním razluči. Lubvom poni stuoriteľa dobi ľubav človika i pria obra voľu božju ner utišenja ľut/s/ko. Tako i ti nikoga potribna i sartčena priateľa uči se ostaviti za ľubav božju. Ni ti budi teško kada te ostavi priateľ, znajući da je od potrebe da se na konac svi meusobom razlučimo. Tribi e da se človik mnogo i dugo arve sam u sebi pria nere se nauči sam sebe napuno⁵⁷ dobiti i sve svoje pohotinje svaršeno u bogu postaviti. Kada človik stoji sam svarhu sebe lasno popuzne u ľut/s/ka naslajenja. Da pravi isukarstov // ľubovnik, i nastojliv sliđnik kriposti ne upadne svarhu takovih naslajenji, ni jišće takovih slastih očućenja da parvo trudne rabote, i da tarpi moćnu⁵⁸ muku za isukarsta. Kada ti e poni dano od boga duhovno utišenje primi ga sa humiľenim zahvaľenjem, da razumi da je toj dar božji, a ne tvoje dostojanstvo i ne htij se uznesti. Ne htij se vele raholiti, ni tašće sebe ciniti, da budi veće ponižen po daru, i veće se čuvaj i boj u svih dilih tvoih, jer će minuti vrime onoj, a nastati će napast. Kada otide utišenje, ne hti tudje odpustiti ufanje da humiľeno i ustarpľivo čekaj nebesko pohojenje, jer je moguć bog opet veću ti dati milost i utišenje. Ni toj novo ali neobičano onim ki su kušali put božji. Jere u vele svetih i u starih prorokov jest bilo takovo zaminovanje, i zato niki imavši milos govoraše: U obilju momu ne ganem se u vike. A prez milosti ča bi se u sebi izkusio, za tim govori: Odvratio se obraz tvoj od mene i ostah smućen dali zato meu timi ne ostavlja ufanje da pećanie boga moli i di: K tebi ću gospodine vapiti, bogu ću se momu moliti. Na konac prud molitve pria svoje i da je uslišan svidokuje i govori: Sliša gospodin i pomilova me. Gospodin se učini pomoćnik⁵⁹ moj. Da u čem? Obratio

62

63 si, reče, plač moj u veselje meni, i obastro si mene radostju. Da ako je tako čineno velikim svetim nimamo ufati mi mlohavi i ubogi, ako drugda budemo ostinuti // a drugda užgani, jer duh sveti dohodi i odhodi kako nemu bude godi. Gd/i/ blaženi Job govori: Po hajaš nega u jutro i tudje iskusiš nega. U čem poni ufati moremo ali u č/e/m uzdati, razmi samo milosardje božje i u samo čekanje milosti nebeske. Jer ali budu kon mene ljudi dobri, ali bogoljubna bratja i prijateļe virni, ali knige svete, ali počitanja lipa, ali slatka petja ter himni, svaka taj malo prude i malo mi su ugodna, kada smo ostavljeni od milosti ter u svojoj mlohavščini⁶⁰ pušćeni. Tada j tomuj ni boļega lika ner ustarpinje i pušćenje samoga sebe na voļu božju. Nigdar ne najдох redovnika ki ni kadgodi imio ustavljenje od milosti, ali ki ni oćutio pomańkanje duhovna ufanja. Nigdar ni bio niedan sveti toli visoko dvignut i prosvitļen, ki parvo ali poslia ni bio napastovan. Jer ni dostojan visoka u bogu razmišļanja, ki cića boga ni tudjen u ku godi nevolu. Jer onim ki su u napastih iskušeni jest obitano utišenje nebesko. Di, da tko⁶¹ dobude dati ću mu jisti od stabla života. Daje se još utišenje božastveno da bude ćlovik veće kripak na ustarpinje protivščin, a zatim pride napast da se ćlovik ne uznese od dobra ko bude priao. Ne spi djavao, ni e put jošće umarļa, zato ne pristanĩ pripravļati se na arvańu. Jer i od desnu i ob livu stoje nepriateļe ki nigdar ne počivaju.

64 // Od harnosti na milosti božjoj gl. X

Kud išćeš pokoj pokol si rojen na trud. Postavi se veće na ustarpinje, ner na naslajenje i veće da nosiš križ, ner niko veselje. Jer tko je od svitovnih ki nebi dobrovoļno priao utišenje i veselje duhovno da bi ga vazda mogao imiti. Nadhode bo duhovna utišenja sve segasvitńe raskoše i putena naslajenja. Jer sve razblude svitovne ali su grube ali su tašće. A duhovna utišenja sama vesela jesu i počtena i od kriposti izašla i po bogu u čista sartca ulita. Da ova božastvena utišenja nitkor ne more uživati kako bi hotio jer vrime od napasti ne karsma vele. Mnogo protiv/i/ zgorańemu pohojenju hinbena slobod sartca i veliko uzdanje u samoga sebe. Bog dobro ćini dajući milost utišenja, da ćlovik zlo ćini sve ne pridajući⁶² bogu po harnu zahvaļenju. I zato ne mogu u nas priti dari milosti, jere smo neharni darovniku i jer na sve ne /nava/ļujemo onomu od koga sve izhodi. Vazda ćeka milosti, ki dostojno zahvaļuje a odneme se od ohola ća se davati opći humiļenomu. Neću tišenja⁶³ ko mi vazima skrušenje, ni želim visoko mišļenje, ko me dovodi da oholin. Ni bo sveto sve ća je visoko, ni e svako želinje ćisto, ni e dobro sve ća je slatko, ni sve ća je drago zgodno jest bogu. Dobrovoļno primam milost po koj dojdem humiļeniļi i bojućiji i veće pripravan osta//viti samoga sebe. Naućen darom od milosti i skušenjem odnetja neće smiti ništar sebi pridati, da pravo

će spovidati da je ubog i nag. Pridaj bogu čagodi božje jest, a sebi pridaj ča tvoje jest. A to bogu zahvali na milosti a sebe uz/r/oči⁶⁴ od griha i spoznaj se da si muke dostojan. Postavi se vazda na višne i da se tebi višne jer višne ne more ti stati prez višnega. Sveti uzvišeni polag boga poniženi su polag sebe. I koliko su veće slavni pri bogu, toliko su pri sebi humili. Puni istine i slave nebeske a ne pohlepni slave tašće.⁶⁵ U bogu usajeni i utvarneni, nikakor ne mogu biti hoholi. I ki sve bogu pridaju dobro ko su priali, ne išću ľutsku hvalu, da hvalu samo ka od boga jest, i žele da bude bog hvaľen nada svimi u sebi i u svetih negovih i vazda se na tom poteže. Budi poni haran u najmańe ter ćeš biti dostojan veća priati. Budi tebi najmańe za najveće, i ča je mańe vridno za osobojni dar. Ako prociniš plemenstvo davca, niedno danje malo neće t' biti viditi ni niedan dar nevidan. Jer ni malo ča se daruje po bogu nada svim višnemu. Prem da bi muke i biće darovao sve to ugodno ima biti jer je sve za naše spasenje ča godir dopusti da nam se zgaja. Tko želi uzdaržati milost božju budi har/a/n, na milosti po bogu danoj, ustarpin na vazetoj. Moli da mu se povrati, uklonit budi i humili da ju ne izgubi.

// Od mala broja ľubovnikov križa isusova. XI

66

Ima sada isus mnozih ľubovnikov kraľevstva svoga nebeskoga, da malo ima nositeľ križa svoga. Ima mnozih ki želiu utišenje, da malo jih ki žele nevoľu. Veće nahodi tovariši stola nego posta. Svi bi htily sa isukarstom veseliti se, da malo bi jih hotilo za n' čagodi tarpiti. Mnozi nasliduju isusa do razlomľjenja kruha, da malo jih do puta čaše mućenja negova. Mnozi čudesa negova štuju, da malo jih vašćinu križa nasliduju. Mnozi isusa ľube dokla im se ne prigode protivščine. Mn/o/zi ga hvale i blagoslivľaju, kada ko utišenje od nega primu. Da ako bi se isus sakrio ter jih malo poostavio, tada bi pali ali u tužbu, ali u veliku pohiľenju. Da kino isusa cića isusa a ne cića nikoga svoga utišenja ľube, nega blagoslivľaju i u nevoľah i u tisknoći sartca kakono i veliko utišenje. I ako bi nigdar ne htio dati ním utišenje ništar mańe vazda bi ga slavily i vazda bi mu hvalu uzdavalily. O koliko more ľubav ka isusa čista s niednom svojom koristju ni ľubvom⁶⁶ izmišana. Nimaju li se znati najamnici, kino vazda išću utišenja? Ne kažu li da veće ľube sebe ner isukarsta, kino vazda misle svoju ogoju ali dobitak? Gdi će se najti taj ki bi hotio bogu služitily s tuńa. U ritko se nahodi tko toliko duševan, ki bi se od svega svukao. Jer pravoga ubogoga duhom, od svakoga stvorenja naga // tko ga će najti? Od daleka i od napokonjih kotarov cina negova. Ako razdily človik sve svoje blago još ništar nily. I ako učini veliku pokoru jošće malo. I ako obujme svako uminje, još daleko jest. I ako bude imity veliku kripost, i bogoľubstvo vele užgano jošće mu ne malo mańka a to jedna stvar ka mu je vele

67

potribna. Ča je to? Da sve ostavivši sam sebe ostavi, i od sebe sasvim otide, i da ništar ne zabrani ljubve svoje posobne. Kada svaka učini ka zna da ima učiniti darži da ništar ni učinio. Ne čini vele da bi mogao biti čiće/n/ velik, da u jistinu spovidaj da⁶⁷ jes' sluga nepravedan, kako gospodin govori: Kada učinite svaka ka vam su zapovidana, jošće recite: Sluge neprudni jesmo. Tada će moći biti nag i ubog duha i s prorokom reci: Jedinac i ubog jesam ja. Nitkor od ovoga bogatiji, nitkor slobodniji, nitkor mogućiji ki umiti bude i svaka ostaviti, i sebe nizoko podkladati.

Od pravoga puta svetoga križa gl. XII

68 Mnozim je viditi trudna ova stvar: Odvarzi sam sebe ter vazmi križ tvoj, i nasliduj Isusa. Da vele će biti trudne ovaj napokonju rič: Odajdite od mene prokleti u ogañ vični. A ki sada dobrovoľno slišaju i nasliduju rič križa tada se nete bojati od slišanja huda vičnega osujenja. Ov će bilig križa biti u nebu kada gospodin // na sud dojde. Tada će sve sluge svetoga križa, ki su se priličtili propetomu u život, s velikom sminostju hote pristupiti ka isukarstu sudcu. Ča se poni boiš vazeti križ po kim se dohodi u kraľevstvo. U križu spasenje, u križu život, u križu obarovanje od nepriateľ, u križu dar vične slasti, u križu kripost pameti, u križu radost duha, u križu kripost velika, u križu svaršenje svetošći. Ni spasenja duše ni ufanja života vičnega razmi u križu. Vazmi poni krož i nasliduj isusa, ter će/š/ pojti u život vični. Naprida pojde on noseći sebi križ i zato umri na križu, da i tinosiš križ i hlepiš umriti na križu. Jer ako s nim zajedno umreš s nim ćeš zajedno i živiti. I ako budeš drug muke druk ćeš biti i slave. Evo se sve uzdarži u križu, i sve stoi u umartju. I ni ini život za pojti na život i na pravi iznutarñi mir razmi put svetoga križa i morenje svagdanje. Poj' kamo ćeš, išći ča hoćeš, nećeš najti ni viši put gori, ni siguriji⁶⁸ doli ner put svetoga križa. Odluči i naredi svaka kako hoćeš i kako ti e viditi i neć' najti ča ne tarpí ku godir stvar, ali dobrovoľno ali protiv voľi i tako ćeš najti da je vazdi križ. Jer ali ćeš čutiti bolizan u tilu ali nevoju u dušu hoćeš patiti. A drugda ćeš biti ostavljen od boga, a drugda trujen od iskarñega i ča je veće velekreat ćeš biti sam sebi usilan. Ni ćeš moći biti oslobojen nikom likariom ali // 69 utišenjem, da od potrige je da tarpíš dokla bog hotit bude. Hoće bo bog da se naučiš patiti nevoľu prez utišenja, i da se sasvim nemu pokloniš humiľeniji po nevoľi. Nitkor tako sartčeno ne čuti muku isukarstovu kako oni komu se prigodi takaje tarpiti. Križ poni vazda pripraván jest i vazdi te čeka. Ne mož' ubignuti, kamo hoć, ter ćeš vazdi najti sam sebe, vazdi nosiš sebe. Obrati se gori, obrati se doli, obrati se vanka i u nutra, i svuda ćeš najti križ, i /od/ potribe je da svagdi imaš ustarpjenje. Ako dobrovoľno nosiš križ, nositi će tebe i dovestí će tebe na želini konac a to gdino će biti konac tarpí-

nja, budi da ovdí neće biti. Ako zlovoľno nosiš, sam sebi činiš brime i sam sebi veće partiš a ništar mańe li tribi ti e tarpiti. Ako odvaržeš jedan križ najti će/š/ drugi i more biti teži. Ti mniš ujti česano se niedan človik ni mogao ukloniti. Tko je bio od svetih na svitu prez križa i nevoľe? Jer ni gospodin naš isukarst, jedan hip ni bio prez bolizni i truda dokle je na svitu živía, a od potrebe biše da isukarst tarpi i da uskarsne od martvih i tako ulisti u slavu svoju. Ako ti ini put išćeš ner ovi isti put ki jest put svetoga križa. Vas život isukarstov jest bio križ i mućenje, a ti sebi išćeš pokoj i delet. Bludiš ako ino išćeš, ner tarpiti // nevoľe, jer vas ovi život umarli pun jest nevoľ' i obastrt križi', i koliko ki veće bude duševno napridovao, toliko će velekrate najti križe teže jer izagnanja negova muka raste, koliko u nem veće množa ľubav. Da ništar mańe ovi tako razliko nevoľen, ni prez lahčine utišenja, jer čuti u sebi korist veliku, da mu dohodi od ustarpinja križa. Jer pokle se nemu podlaga dobrovoľno sve brime nevoľe krati se u ufanje utišenja božjega. I koliko se veće stira put u nevoľi, toliko se veće kripi duša po iznutarnem utišenju. I drugda bude toliko pokriplena od hotinja nevoľe i protivščine za cića prilikati se križu isukarstovu, da nebi htíla stati prez bolizni i nevoľe. Jer viruje da je toko veće priatna prid bogom koliko vekša i teža za hvalu negovu prítarpi. Ni to kripost človika da milost isukarstova, ka more toko i čini u puti mlohavi, da čano put po svomu naravu vazda odbiguje i neće toj po užganju duha prima i ľubi. Ni toj od človika da nosi križ, da tilo muči i u službi podlaga, da biži časti, a vašćine da tarpi, da sam sebe pogardi i želi biti pogardjen, protivščine svake i škode podnesti, a niednu lahčinu na sem svitu ne želiti. Ako se sam zgledaš ništar po sebi ne moreš. Da ako se uz gospodina uzdaš, dati t' će se milosti s nebes' i pod tvoju oblast podložít će se svit i put tvoja. Ni //

70

71

ćeš bojati se nepriateľa diavla, ako se oružaš virom i biližaš križom isusovim. Oduči se poni kakono viran i dobar sluga isukarstov da muški nosiš križ gospodina tvoga, cića ľubve tvoje propetoga. Pripravi se da tarpíš mnoge protivščine, i razlike nezgode na saj nevoľan svit. Jer ti će toj biti gdi godi budeš, i zaisto toj će te najti gdikoli se sakrieš. Od potrebe je da tako bude i ni puta po ki bi ubigao od protivščin' i nevoľ', ner ako sam sebe ustarpíš. Čašu gospodińu pij dobrovoľno ako želiš priateľ negov biti i imiti dila s nim. Utišenja pusti u voľu božju da on čini kako nemu ugodno. A ti sebe oduči na ustarpinje nevoľ', i darži nih kako velika utišenja. Jer nisu jednaka tarpinja segaj vrimena sa slavom ka će dojtí i ka će se očitovati u nas, prem ako bi sam svake nevoľe na sviti mogao ustarpiti. Kada na to dojdeš da ti nevoľa slatka bude i ugodna za isukrsta tada darži da ti e dobro, jer si našao raj na zemľi. Da dokle ti e teško i išćeš ukloniti se, dotla ti e zlo, i svuda će za tobom hoditi nevoľa. Ako se odučiš na ono na č imaš a to na ustarpinje i na umartje, vred ti će biti boľe i najti ćeš mir. Jer ako bi prem s

pavlom apostolom uzet na treto nebo, li zato nebi bio slobodan, da nećeš tarpiti niednu protivščinu. Reče isus: Ja ću ukazati ňemu kolika mu je tribi za ime moje tarpiti. Poni ti ostaje da tarpiš // ako isusa ľubiš i ako želiš vazda ňemu služiti. A da bi dostojam ča godi tarpiti za isukarsta, kolika bi te čekala slava, kolika bi bila radost svim svetim božjim, kolik bi bio nauk iskarřim. Jer svi hvale ustarpinje za isukarsta, pokle mnozi vele vekša tarpe za svit. Znaj stanovito da ti e tribi daržati život umaranja, i koliko ki veće sebe umori, toliko veće počine živiti bogu. Nitkor ni podoban da prime nebeska; ner ki se podloži u podnošenju protivščin za isukarsta. Ništar ni veće priato bogu, ništar ni tebi spasenje na svitu ovomu, ner dobrovoľno tarpiti za isukarta. I ako bi ti dano obrati, parvo bi imio obrati za isukarstva tarpiti protivščine, ner se nasladiti u mnogih raskošah, jer bi priličniji bio isukarstu, i podobniji svim svetim ňegovim. Jer ne stoji dostojanstvo naše i napridak stanja našega u mnoge slasti i utišenja, da pria u velicih teškoćah, i nevoľah ustarpľenja. Zaisto ako bi ča boľe i prudnie na spasenje človičje bilo ner tarpiti, isukarst bi skazao ričju i naukom. Da on učenike svoje i svih ki ga hote naslidovati očitó potiče, da nose križ i govori: Ako tko hoće dojtí za manom odvarzi sam sebe i vazmi križ svoj i nasliduj mene. Sve poni počitavši i iskavši ovoj budi končeno odlučenje: Da potribno jest nam po mnogih nevoľah ulisti u kraľevstvo božje.

Svaršenje drugoga libra.

// Početak tretoga libra

Od iznutarňega govorenja isukarstova duši.

Slišati ću ča govori u mní gospodin bog. Blažena duša, ka ćuti u sebi da joj govori gospodin i prima od ust' ňegovih rič od utišenja. Blažene uši ke primaju glas šapta božjega, a ne kladu se po pamet ča od ňih šapće ali govori saj svit. Blažene ravne uši ke slišaju ne rič izvanka glasovitu, da istinu iznutra govoreći i učeći. Blaženi oči ki su na izvanska zatvoreni a na iznutarňa žarci. Blaženi ki prohode na iznutarňa, i za priati otajna nebeska nastoje boľe pripraviti se po svagdanňem trudu. Blaženi ki hlepe samo bogu služiti ter se otresu odasvake pakosti segasvítňe. Razmisli to dušo moja i zatvori vrata pohotinja telesnoga da moći budeš u tebi slišati, ča govori u tebi bog tvoj. Ovoj govori ľubovnik tvoj: Spasenje tvoje ja jesam, mir tvoj i život tvoj. Shrani sebe polak mene, ter će/š/ najti mir. Ostavi svaka mimohoduća, ter išći vikovňa. Ča su svaka vrimeňa ner himba? Ča prude svaka stvorenja ako od stvoriteľa ti budeš ostavľen. Svaka poni odvarhši pridaj se stvoriteľu tvomu, i budi tiha, i virna da primeš istino blaženstvo.

Mod iznutargnega gouerna incharistoua diti

Litanichiu ca gouori u mni gospodi bog

blaxna dusa/cha chrich u schi dajoi gouori gospodin
 i prima od ust gnegouih ric od usjenja: Blaxox usi che pr
 manu glas sapra' locuga a ne chladuse popamie acil gnih
 sapche' alii gouori sai suie Blaxone rnuie usi che slisa u ne
 ric izumcha glafoultu da istinu iznutra gouorechi i ucedhi
 Blaxoni oci chisu na izumjscha zatuoreny a na iznutargna za
 re Blaxoni chi prehode na iznutargna iza priaci omnia ne
 bescha nastoie bogie priprauitse posuagdanem truda Blaxe
 ny em hiepe samo bogu shaxiti terse curesu odasuaiche pachos h
 sga suigie. Razmisti to duso moia izatuori urata pahotimia
 relchoga da mochi budis u tebi shjati ca gouori u tebi bog tuoi
 Quoi gouori glubonich tuoi spajenie moie ia igm mir tuoi
 i xiuot tuoi shrami sebi polach moie i tiche nash mir. O stuu
 suacha mihobodachia: ter ischi u chagria: casu suacha ur
 mogna ner himba: ca prude suacha s'icorenia a cho od stuo
 rigla ti budis ostaciglen suacha pom odunrechi pridase
 s'icoritoglu tuomu: i budi tiba i uirna da primo istino blafestuo

Thacho istina iznutra gouori prez chlopoti rici
 Quoi gospodine iere nisa sluga tuoi: Sluga
 tui ia blam / dai meni razum: da poznau suadocastie
 tuoi. Digni s'irre moie na ric ust tuoi i p'ra chacho

Kako istina iznutra govori prez hlopoti riči.

74

Govori gospodine jere sliša sluga tvoj. Sluga tvoj ja jesam, daj meni razum, da poznam svidočastvo tvoje. Prigni sartce moje na rič ust' tvoih, poteci kako // rosa besida tvoja. Govorahu nigda sinovi izraelski mojzesu: Govori nam ti i slišati ćemo, da ne govori nam gospodin da more biti ne umremo. Ne tako gospodine, ne tako molim te, da molim te pria sa Samuelom prorokom humiļeno i želi-no: Govori gospodine jer sliša sluga tvoj. A ne govori meni mojzes ali niki od prorokov, jer ti sam moreš mene prez njih svaršeno naučiti, a oni prez tebe ništar mi neće napruditi. Zaisto mogu riči zvoniti, da ne dati duh. Prilipo govore da kad ti mučiš sartce ne užiju. Oni pismo daju, da ti razumnije odtvaraš. Oni otajna počítani, a ti prosvitluješ razum zlamenja. Oni zapovidi navišćiu, a ti pomagaš obslužiiti jih. Oni put kažu, da ti kripiš hojenje po nem. Oni izvanka samo čine, da ti sartca učiš i prosvitluješ. Oni izvanka zaliju, a ti plod podaješ. Oni početak od govorenja daju, da /ti/ razuminje slišanja daješ. Ne govori poni meni mojzes, da ti gospodine bože moj vična istino, da nikako ne umrem i ostanem prez prudi, ako budem⁶⁹ samo izvanka naučen, a iznutra ne užgan, ne budi meni na osujenje rič slišanja a ne stvorenja, poznana a ne ljubljena, virovana a ne obslužena. Govori poni gospodine jer sliša sluga tvoj, jer imaš riči života vič-nega. Govori meni na ko godir utišenje duše moje i na poboļšanje svega života moga a tebi na slavu i počtenje vične.

Kako riči božje imaju se slišati s umiļenstvom i kako mnozi činu od njih. gl. III.

75

// Slišaj sinu moj riči moje. Riči su moje prislatke, nadhode uminje svih mudrih i razumnih sega svita. Riči moje duh i život jesu ke človik ne more scin/i/ti. Nimaju biti potežane na zgodu človičasku, da s mučanjem slišane i sa svakim humiļenstvom i hlepi-njem velicim priate. I rekoh: Blaženi koga ti naučiš gospodine, i u zakon tvoj nameštriš da utiš' nega u dni zale i ne razaspe se na zemļi. Ja, di gospodin, naučih proroke od počela do sada, i ne pristaju svim govoreći, da mnozi na riči mojoj glusi jesu i tvardi. Mnozi dobrovolno slišaju saj svit, nego boga, pria nasliduju puti svoje pohotinje, nego voļu božju. Obiata svit vrimeña i mala, a služe nemu s pomňom velikom. A ja obitam izvarsna i vikonña, a oblinili su se sartca ļut/s/ka. Tko s tolikom pečalju meni u svem služi i posluša, s kolikom je služeno svitu i vladavcem nega. Sramuj se skupšćino huda, veli gospodin. Ako pitaš zač, slišaj. Za malo dohotka hodite na dalek put, a za život vični ni ga ki bi po zemļi ganuo no-gom. Nevridan dobitnik išće se,⁷⁰ za jedan pinez drugda žestoko se pričate, i za malu stvar i tašća obitanja ne mrazi vam truditi se u dni i u noći. A ojme, linite se malo potruditi⁷¹ za dobro neizmirno,

za plaću nesciñenu,⁷² za svaršeno počtenje i slavu prezkončanu. Sramuj se poni slugo lini i tuglivi, da se oni nahode pri // pravļeni 76 na pogibil, ner ti na život. Raduju se⁷³ oni veće u taščinah ner ti u jistini. Oni se velekrat hine u svomu ufanju, da obitanje moje nik/o/mure ne hini, ni oni ki uzda u mni⁷⁴ nigdar ne ostane tašč. Ča sam obitao dati ću, ča sam rekal ispuniti ću listo da ki do konca stoji u ljubavi mojoj. Ja sam darivavac sfakoga dobra i jaki⁷⁵ iskušiteļ svih bogoļubnih. Upiši riči moje u sartce tvoje, i pominaj ih pomlivo, jer ti će biti vele potribne u vrime napasti. Čano ne razumiš kada čtiš, razumiti ćeš u dan pohojenja. Po dva načina općim pohajati obranih moiñ, a toj skušenjem i utišenjem. I dvojica čtinja jim svagdan čtim: Jedno karajući ñim grihe, drugo poticajući na umnoženje kriposti. Tko ima riči moje ter ne haje ñih ima ki će suditi ñega napokoñi dan.

Molitva na isprošenje milosti od
bogoļubstv/a/. IIII

Gospodine bože moj ti jesi sve dobro moje. A ko sam da smim tebi govoriti. Ja sam priubogi sluga tvoj i odvarženi carv, vele ubožiji i pogarjeniji ner izreći⁷⁶ znam ali umim. Ništar mañe spomeni se gospodine da ništar nisam, da ništar nimam i ništar ne mogu. Ti si sam dobar pravedan i svet, ti svaka moreš, svaka daješ, svaka ispuñuješ, samo grišnika prazna ostavlaš. Spomeni se od milosardji tvojih gospodine i napuni sartce moje milosti tvoje, ki nećeš da su zaman dila tvoja. Kako // mogu⁷⁷ sam sebe pritarpi/ti/ na ovi život 77 nevoļni ako me ne pokripi milosardje i milost tvoja? Ne hti' odvrćati od mene lice tvoje, ne htij prodiļati pohotinje tvoje, ne htij odniti utišenje tvoje, da ne bude tebi duša moja kakono zemļa prez vode. Gospodine nauči mene činiti voļu tvoju, nauči mene prid tobom dostojno i poniženo živiti, jer mudrost moja ti jesi, ki u istini znaš mene i znao si pria nere je postao svit i pri' ner sa/m/ rojen na svit.

Kako prid bogom u istini i humiļenstvu
imamo živiti. V

Sinu hodi prid mnom u istini i príproščini sartca tvoga i mene vazdi išči. Kino hodi pridamnom u istinu biti će obarovan od zla naskočenja, i istina će osloboditi ñega od hinac i od nepravednih razpravļevac. Ako te istina oslobodi istino ćeš slobodan biti i neć' hajati od ľuckoga tašća govorenja. Gospodin, istina jest kako diš, tako molim da mi bude. Istina tvoja nauči mene i ona čuvaj mene i do konca dovedi mene na spasenje. Ona me oslobodi oda svakoga kriva pohotinja i ljubavi prezredne i hodit ću s tobom u velici slobošćini sartca.

Ja ću te naučiti, di istina, kano prava jesu i ugodna meni. Misli grihe tvoje s kajanjem velicim i plaćem i nigdar ne darži da si ča cića dobrih dilov. Jer zaisto grišnik jesi i mnogim pohotinjim podložan i zapleten. Po sebe vazda na mañe greš i // lasno se podvratiš, vred budeš dobiti, vred se smutiš, vred se raščiniš. Ne imaš ništar cića česa bi se⁷⁸ mogao dičiti, a mnoga imaš cića kih bi se imao pogarditi, jere vele mlohaviji jesi, nere se daješ razumiti. Ništar ti poni ne budi viditi veliko čagodir činiš, ništar visoko, ništar vridno ni čudno, ništar ča bi dostojno cine nike⁷⁹ ali pohvaļenja, ali poželinja ner ča bi bilo vikovñe. Budi ti svarhu svega ugodna vićna istina. Marska tebi budi svarhu svega linost tvoja velika. Ničesar se toliko ne boj, ništar toliko ne pogarjuy i biži koliko hudobe i grihe tvoje, ki ti veće marski imaju biti ner niedna škoda stvari i blaga. Niki pridamnom ne hode čisto, da s nikim iziskovanjem i oholostju hotili bi znati otajna moja i visine božje razumiti, ne hajući za se i za svoje spasenje. Ti takovi velekrat upadaju se u velike napasti i grihe cića svoje oholie imajući mene protiva sebi. Boj se sudi božjih i strah imaj saržbe božje i ne htij protresati dila vićñega. Da proaršaj tvoje nepravde u kolicih si sagrišio i koliko si dobro ostavio ne učiniti. Nici nose svoju devocion u kñigah, a nici u penturah, a nici u bilizih izvanñskih i prilikah. Nici me imaju u ustih, da malo u sartcu. A jesu druzi ki razumom prosvitļeni i hotinjem očiščeni vazda hlepe na vikovña veće slišati zemaļska i teško jim je još služiti⁸⁰ potřibam telesnim. I ovi čute ča govori duh od istine u ñih. Ki ući ñih zemaļska pogarditi // ... za saj svit ne hajati a kraļevstvo ne/besko/...

43. stoji: nas; 44. clouicha; 45. Cui; 46. smuchiuu; 47. po oci. U latinskom originalu stoji: et redarguunt; 48. prauo; 49. ponovljena riječ; 50. sebe; 51. i prudno i; 52. ligenia; 53. Chracthaie; 54. priategle gnegoue; 55. ponovljena riječ; 56. sartce; 57. napuni; 58. mochinu; 59. pomochinik; 60. mlohauscheni; 61. chto; 62. napridaiuchi; 63. tiseniu; 64. uzoci; 65. tesche; 66. glubnom; 67. ad; 68. ni nissigurigi; 69. ponovljena riječ; 70. ischiete. Popravljenno prema originalu; 71. linitise malo trudite. — Popravljenno prema originalu; 72. neschignenu; 73. raduiese; 74. v umni; 75. tachi. — Popravljenno prema originalu; 76. izregi; 77. meu. — Popravljenno prema originalu, u kome stoji: quomodo possum me tolerare. (De imitat. str. 33); 78. česabese; 79. nihe; 80. sloxiti.

Faksimili Marulićeva prijevoda »De imitatione Christi«

(IZVORNI TEKST)

Pocetach II. Od iznutargnega xiuglenia gl. I.

Charagleusto boxie iznutra nas iest di gospodin. Obratise sa suim sartcem tuoim cha gospodinu, a ostaiui oui neuoglni suit inaitichie dusa tuia pochoi. Vcise izuanscha pogarditi a prichlonitise na iznutargna terechies uiditi chragleustuo boxie utebi dohodechi. Ier // chraglestuo boxie iest mir i radost u duhu suetu chi ni dan nepraudenim. Doitichie chtebi isucharst schazuiuchi tebi slacthost suoiu, acho ti gnemu iznutra priprauis dostoino pribiualischie. Sua slaua i lipota gnegoua iznutra iest i onde iest zgodno gnoi. Cesto gne pohaianie iest sclouichom iznutragnim i slatcho gououenie i drago utisenie immogi mir i pitomschina cudna uelle. Nu mir duso uirna pripraiui ouomu neuistcu sartce tuoie tacho dase bude dostoiati chtebi doiti i u tebi pribiuiati ier tacho gouori Acho tcho glubi mene oblsuitichie ric moiui i chgnemu chieimo priti i prignem pribiuanie nase uciniti. Dai poni misto isucharstu, bogatisi izdouogleti e.³⁹ Onchie biti prigledauac tuoii u uiran oprauitegl u suem, tacho dati nebude tribi ufati u clouicha. Ier gludi radose promine inaci i naglo pomagnchaiui a isucharst tarpui u uiche i stogi chripcho do chonca. Ni tribi uelicho uzdanie postauiti u clouicha mlobnu⁴⁰ i umarlomu prem datie choristan i drag niseie tribi uele zlouoglitii achoti chada priça i protiuii. Chisu danas stobom moguti zaiutra protiuiiti opet. Iere se priobrachiaiui chachono listie na uitru. Postaiui sue tuoie ufanie u gospodina i on budi strah tuoii i glubau tuoia, onchie zate od gouoriti i uciniti onacho chachoti bude za boglie. Nimas oude tarpechia grada, i gdi godi poides uazdasi gost, i putnich, nichies chada pochoi imiti, achose iznutra nesiedinis sa isucharstom. // Case oude obzirasi pocholu ni oudi mista tuomu pochoiu. V nebeschih ima biti pribiuanie tuoie, a suacha zemaglscha imaiuse pozriti chacho hodechi mimo. Suacha mimohode i tisgnimi zaiedno. Cui dase chgnim nepritisnes da ne uuernes i pogines polag uisgnega budi misao tuoia, i molitua tuoia naprauglena cha isucharstu prez pristancha. Acho neumis uisocha i nebeschia razmisglati pocini u razmisglaniu muche isucharstoue, i rado pribudi u ranah suetih gnegouih. Ier acho bogoglubõ pribignes chranam i modricam gnegouim od uridnosti uelichochies utisenie ochiutiti u neuogli, i nechies uele haiati pogarienie glutcho, i lach hochies podnesti riczi zloricich. Isucharst iest byo nasuitu pogarien, i u uelici neuogli u uaschinah ostauglen od znanac i priategl suogih. Isucharstie hotio patiti i biti pogarien a ti smis tuxiti od çesa godi. Isucharst iest tarpio protiuniche i pagnchauce a tibi hotio datsu sui priazniui i dobrocini. Od chuda chiese uchruniti ustarpinie tuoie achotise nezgodi niedna protiuschina. Acho nechies tarpiti nistar protiuno chachochies biti priategl isucharstom. Tarpui sa isucharstom i za isucharsta, achochies chragleuati sa isucharstom. Dabi iednochrat suarseno ulizao u nutargna isusoua ter maglahno zaochusio glubaiui uzgane gnegoue tadabi nistar nehaiiao od suoie lahçine alli nelahçine // da pribise ueselio od

uaschine chatie ucignena, ier glubau isusoua çini da çlouich pogardi sam sebe. Glubounich isusou i prau i iznutargnih chie slobodã od izuanschih pohotingi i prezrednih morese slobodno obratiti gbogu, i sebe uzduignuti suarhu sebe, i u duhoune misli naslalieniu poçinuti. Tchono chiuti suacha onacho chacho iesu, a ne chacho gludi gouore alli procignuiu on dostoino razuman iest i uechie pobogu nauçen, ner po çlouichu, chi po iznutargna umi hoditi, a malo izuancha çiniti neischie mista ni urimena çecha da rabi tege duhoune. Clouich iznutargni ured schupi sam sebe, ierese nigdar ne prostire uas na izuangna. Neudi gnemu rabota izuangna alli dillo naurime potribno, da chachose zgaiaiu tachose gnim prichlada. Chie iznutra dobro isprauglen i nareien nehaie za nicha çudnouata i opacha ciglenia. Tolichoie clouich pachoschien i rastegnut, cholicho izuansche stuari chsebi uechie priteze. Dabi ti prau bio i dobro cist suacha bit na dobro ischodilla i na prud. Zatoti mnoga pachost i uelechrat smuchiuu zaç nis ios sam sebi suarseno umro ni razluçen od pomgni zemaglschih. Nistar tolicho ne osquargnuie i zaplita sartçe clouigie cholicho prezredna glubau stuorenia. Achose oduarxes od iznutargnega naslalienia mochichies razmisglati nebescha i çesto chrat iznutrase radouati.

// Od ponizena ponizenia pod oblast starisine gl. II 52

Nechai uelle tchoie zate, tcholi protiu tebi da ouoi çini i hai, da bude bog stobom u suachom dillu cho tuoris. Imai suist dobru i bogchiete dobro braniti Ier choga on hotit bude pomochi niednoga clouicha opacina nechiumochi nauditi. Acho ti umis mucati i tarpiti, prez sumgne hochies ochiutiti pomoch boziu. On zna urime i put, chada i chacho ima osloboditi tebe i zato imasse uas gnemu pridati. Boguse pristogi pomochi i od suachoga smetgniu obratiti Velechrat nam prudi za uzdarsati uechie ponizenie, da druzi znai nasa pomagnchania i po oci daiu. Chadase clouich za grihe suoie ponisi tada lahcho druzih u toli i lasno ucini zadouoglnu onim chi budu sarditi protiu gnemu. Gospodin bog humiglenih schiti, i obaruie, humiglenoga glubi i tisi cha umiglenu clouichu prichlagnase humiglenu uelichu milost podigluie i po poniseniu gnegouu zduize na slauu humiglenu ocituie suoia otaistua i chsebi slatcho priteze i zoue humiglen i chad prime psost i pri roch dobrostiu iest i umiru ier ubogu pribiua a ne usuitu, nemni dasi cholicho napridouao, achose nedarsis od asuih nai magni.

Od dobro mirna clouicha gl. III

// Postau napri sam sebe u miru, terchies tada druzih mochi smiriti. Clouich smiren uechie prudi ner uele naucen. Clouich suoieuoglan dobro na zlo obrachia i lasno zlu uiruie. Dobro miran clouich suacha na dobro obracnia. Chi dobro umiru iest od nichogar nesumgni, da chie zlouoglan i sardit ganutie u razlicih sumgnah ni sam nima pochoia ni druzi da pocinutti. Reçe uelechrat cabi neimio rechi i ostaugla çabimu uelechrat prudilo ciniti. Zamira ca su ini darsani uçiniti, a nehaie caie sam darsan. Imai poni prau pocharanie od samoga sebe terchies pacha dostoino mochi pocharati i schargnega tuoga ti dobro umis dilla tuoia ispricati i uznositi a druzih ispricanie nechies priati. Prauiebi dabi sebe suadio a brata tuoga ispricao. Achochies datebe druzi podnesu i ti podnesi druzih Vigdir cholichosi ios dalecho od prau glubau i humiglenstua chose nichomur neumi sarditi ni pricati ner samo sebi. Ni uelicha stuar mochi pribiuati zdobrimi i tisimi, ierieie toi suim opchieno drago i suach dobrouoglnu stoi u miru i glubi onih chi ga stuie. Da stuardimi i opacnimi alli protiumimi nam smirom mochi xiuti uelicha milost iest i pohuagleno i uele chriposno dilo iest. Da iesu nici chi sebe uzdarse u miru i zdruzi//mi imaiu mir, a nici chi ni mira mira imaiu ni 54

druzih puschiu u miru. Druzimsu osioni a sami sebe uazda osionigi. Iesu chi sebe darse umiru i druzih nastoie smiriti, da nistar magne uas mir nas u oui trudni xiuot pria ima biti postauglen u ponixeniu vstarpiniu ner uarouaniu protifschin. Chi bogle vmi vstarpiti uechsi chie mir imati. Oni jest dobitegl samoga sebe i gospodin suitu priategl isucharstou i didich nebeschi.

Od ciste pameti i priproste misli gl. IIII

Duimi chreglutmi clouich morese duignuti od zemaglschih ato priproschinom i cistignom. Priproschina ima biti v misli. Cistigna u hotiniu. Priproschina misli boga cistigna poima i ochusa. Niedno dillo nechieti pachostiti acho iznutra od suachoga prezreda pohotinia budes izbauglen. Acho nistar ino ne umislis ner caie bogu ugodno i prudno i ischargnemu i toi ischies usuatichies sloboschinu iznutargniu. Da bi isprauno billo sartce tuoie tada biti suacho stuorenie billo zarcalo xiuota i chgnige sueta naucha. Ni stuorenie tolico malo i neuridno cho neschazuie dobrotu bosiu. Dabi ti bio iznutra dobar i cist tadabi suacha prez pachosti uidio i dobro razumio. Cisto sartce prohodi nebesa i pachao. Chachono tcho iznutra iest, tacho i izuancha sudi. Achoie cho ueselie nasuiti to zaisto uziua clouich cista sarca.

56 Achoie cha neuogla // i utischa, to uechie chiuti huda suist. Chachono guozd uggnu postauglen ocistise od arie i ucinise suitlo tacho clouich chiseie suarseno gbogu obratio, suucese od ligenia i ucinise noui clouich. Chada clouich počne ostinuti tadase i mala truda boi i rado prime utihu izuanschu. Da chada suarseno pogne sam sebe dobiuati i hrabro hoditi putem bozgm tada magne haie onai chamu paruo uiditi bihu tescha i trudna.

Od razgledania samoga sebe gl. V

Ne moremo sami sebi uele uirouati, ier nam uele chrat mancha milost i razum. Maloie suitlinice unas, i toi harlo izgubimo ponehaianiu. A uelechrat nestauimose po pamet, dasmo iznutra slipi. Velechrat zlo cinimo terse schusauamo, a drugdasmo ganuti od pohotinia, ter mnimo da od praude. Mala druzim zamiramo a uela nasa mimohodimo. Velle harlo chiuimo i cinimo cano od inih patimo a negledamo cholicho ini pate od nas. Chibi dobro suoia dilla scigniuao nebise naslo çabi od inih tescho sudio. Iznutargni clouich pomgnu od samoga sebe suim pomgnam nadastaugla i chi sam sebi peçaoono nastoi, lasno od inih mucu. Nigdar nech biti iznutargni i bogogluban acho od druzih nebudes mucati a sam nase pogledati. Acho

56 sasuiama sebi ter bogu nastogis, nechiete chrenuti ça // izuancha primas. Gdisi chada sam pri sebi nisi? Achadasi suacha prouratio catie prudillo chad nisi sam sebe? Achochies imati mir i iedinstuo prauo od potribeie da suacha od stauis a samoga sebe prid ocima postauis. Mnogochies utom choristiti, achose obneuidis od suache urimengne pomgne. Velechiesse oschietiti acho ca urimengne budes ciniti. Nistarti nebudi uelicho ni drago, ni priato ner samo bog i cha boxia iesu. Sue darzi daie taschie, cagodirie utisenia od choga stuorenia. Dusa cha boga glubi za nistar nehaie çae nize boga. Sam bog uicgni i nesmirni i chi suacha puni, utisenie iest duse i praua sartca ueselie.

Od radosti dobre suisti gla. VI

Vicha dobra clouicha iest suidocastuo dobre suisti. Imai dobru suist terchies uazda imati radost. Dobra suist uele mnoga more nositi, i uelle radosna iest meu protiuschinami. Zla suist uazda strasiua iest i nespochoina. Slatchochies pociuati achote sartce tuoie nebude suaditi. Nehtigse ueseliti ner chada dobro ucinis. Zalli nigdar nimaiu prauo ueselie ni chiute iznu-

targni mir. Ier ni mira nepravednim di gospodin i acho rechu mirusmo nechienam doiti zla tcholicheie smiti nam nauditi nehtigim uerouati. Ierchiese tudie duignuti sarsba bozia i obratese u nistar dilla gnih i poghinu dilla gnih. Ni tescho bogoglubnomu dicitise u neuogli ier // toi iest dicienie dicitise u chrisu gospodignu. Chracthaie slaua chase od gludi daie i prima. Suita slaua uazda zdruzuie bolizan. Dobrih slaua usuisti gnih a ne u ustih gludschih. Prauednih ueselie od boga i u bogu iest i radost gnih u istini. Chi prauu i uichomgnu slauu zeli, za urimengnim nehaie, a chino urimegniu slauu ischie, alliu od sartca nepogardi stanouit bilig iest od malo glubi slauu nebeschu. Velichu ima sartca tisinu chi nehaie ni huale chiuchienia lasnochie biti dobro uoglan i miran chi imati bude suist cistu. Nisi suetigi achosi huaglen nisi hugi achosi hugien, çasi tosi ni mores uechi biti neresi prid bogom. Acho progledas casi polag sebe iznutra, nechies haiati ça od tebe gludi gouore izuancha. Clouich uidi u obraz, a bog u sarce, clouich zamira dilla bog sudi misli. Vazda dobro çiniti, a nizochose darsati duse humiglene bilig iest. Chino neischie od sebe niedno izuangne suidoçastuo ocitoie daseie uas pridao bogu. Ier ne oni chi sam sebe huali iest dobar gouori sueti paual, da choga bog huali. Hoditi zbogom iznutra i niednim pohotiniem nebiti uzdarsan izuancha zachon iznutargnega çlouicha iest.

57

Od glubau i isusoue adasuim. gl. VII

Blaxeni chi razumi çaie glubiti isusa i pogarditi samoga sebe cichia isusa. Od potribeie drago çichia draga ostauiti zac isus hochie daie // sam nadasuimi glubglen. Glubau stuorenia hibena iest i nestanouita iest. Glubau isusoua uirna i tarpechia. Tchose pritisne chstuoreniu pastichie spadgliuimi tcholi obuyme isucharsta, uchripitichiese u uiche. Gnega glubi i sebe darzi za priategla chi chadate sui ostauie nechiete ostauiti, nichie dopustiti na chonac da zgines. Tribie dase chadgodi odlucis od gludi alli hoch alli nech. Darzise poni Isusa i ziu i martau i gnegoui milostise priporuci, chi chadti sue ino pomagncha moreti pomochi. Poglubgleni tuoi tachoue chiudi iest da nechie nistar tuie, da samo hochie sartce tuoie, da chachono chragl siditi bude na pristolie suoie. Dabi ti suacho pohotinie stuorenia izsebe izpraznio isus bi u tebi rado pribiuao. Naitichies dasi sue cholicho malo magn izgubio, ça godir u cem glubau postauis lise isusa. Nitise uzdati nise nasloniti na tarst chom uitar maha. Ier suacha put sino i suacha slaua gne chacho cuit sinā posahneti i opane. Radochiese prihignen naiti acho budes gledati samo izuanscha glutcha. Acho udruzih uzischies sebi naslaienie i chorist, uelechrat chies ochiutiti schodu. Acholi usuem ischies isusa zaistoga chies naiti. Acholi budes ischati sam sebe, naitichies i sam sebe da nasuoi rasap. Velechrat clouich nauditi sam sebi acho isusa nebude ischati, ner uas suit ni sui priateglie gnegoue.

58

Od pitome priazni isusoue gl. VIII

// Chadie oudi isus, sueie dobro oudi, nie nam uiditi uiditi ça usiono. Chad li ni oudi isusa suenemie trudno. Chad isus iznutra negouori, utisenie neuridno iest. Acholi isus samo iednu ric progouori ochiutise uelicho utisenie. Neustalise tudie maria mandalina smista nachom plachase chadioi rece marta. Euoie mestar izoue tebe. Blaxeni hip u chom zoue isus od suz na ueselie duhouno. Cholichosi osahao i otuarnuo prez isusa, cholicho lud i tasch, acho ca zelis lise isusa. Nilli to uelicha schoda, ner dabi izgubio uas suit? Cati more uas suit dati prez isusa? Biti prez isusa pachal iest a biti sa isusom, rai sladach iest. Acho stobom bude isus niedan ti nepriategl nechie mochi nauditi. Tcho naide isusa naideti dobro blago, pace dobro suarhu suih dobar. A tcho izgubi isusa uelicho blago izgubi uechie nerie uas sai suit.

59

Pri ubog iest chi ziuie prez isusa, a pri bogat iest chi dobro stogi sisusom. Velich razum iest umiti ziuiti sisusom i umitiga uzdarsati uelicha mudrost iest. Budi humiglen i miran terchie biti stobom isus. Budi deuot i tih, terchie pribiuati stobom isus. Vredchies odagnati isusa i izgubiti milost gnegoua, achose bude naizuangnscha urachiat. I acho gnega odrenes i izgubis cha chomuchiesse utechi i chogachies tada priategla ischati? prez priategla nemos dugo urime stati, da acho // isus nebude tebi priategl nadasuimi priategli, bitichies uele zlouoglan i uhiglen. Maneno poni cinis u nichoga inoga uzdas i radues. Paruo imamo obrati da namie uas sai suit protiuau ner da uridimo Isusa, lise suih poni drazih buduchi posobognim zachonom drag isus. Suih glubimo cichia isusa, a isusa glubi cichia samoga u nega. Sam gospodin isucharst ima biti glubglen, chise sam nahodi dobar i uiran nadasuimi priategli. Cichia gnega i ugnemu glubi i priategle i nepriategle, i za fjuih ga moli da sui gnega poznau i poznauisi glube. Nigdar nezeli da budes iznuarsno huaglen alli glubglen, ieres to samo bogu pristogi, chi neima sebi podobna. Ni hoti da nitcho listo tuoim glubuom sartce suoie napuni nise ti nichoga glubuom napuni da isus budi i tebi i u suachom dobru clouichu. Budi cist i slobodan iznutra prez obezania u pohotiniu nichoga stuorenia. Od potribetie da hranis isusu sartce nago i cisto acho hochies ochiutiti i uiditi cholicho sladach iest gospodin. I doistine na to nechies doiti acho paruo neprimes milost gnegouu chate pritegne da suacha izprazniusi i od pustiysi sa sgnimse samim sgedinis. Ier chada milost bozia doide chlouichu, tada iachi bude u suem. Chadali otide tada ne iaci i mlohaui bude, i chachono sam u neuoglah ostauglen. Vtomse neimas pripasti ni izgubiti ufanias, da ustarpgliuo stati u neuogli bozioi i suacha chatise zgaiu na hualu isucharstouu tarpiti. Ier za zimom nastaiete lito za nochiu urachiasie dan za limbauom uedrina uelicha.

61

// Od nehaiania suachoga naslaienia. gl. VIII

Ni trudno pogarditi segasuitgna naslaienia chada doide naslaienie bozastuenuo. Velicha i uele uelicha stuar iest mochi stati prez utisenia i zemaglschoga i nebeschoga, ter za poctenie bozie dobro uoglnu tarpiti hotiti zagnanie sartce i u nicemre sam sebe ischati ni gledati sam na suoie dostoianstuo. Choie cudo achosi useo i deuoti pomagaiuchite milost cha ima biti suachomu zelina. /I choie cudo/⁴¹ Douogle ugodno gizdi choga milost bozia nosi. Ichoie cudo acho brime ne chiuti chie nosen od semogoga i uogen od izuarnoga uoinicha. Rado darzimo ca godi za zabauu i trudno clouich oduarze sam sebe. Sueti mucenich Lourinac zbischupom suuim dobi suit, ier suacha cha nasuitu bihu uiditi slatcha pogardi. I sixta papa boga uelichoga choga uele glubglase dobrouoglnu tarpglase za glubau isucharstouu dase sgnim razluci. Glubmo⁴² poni stuoritegla dobi glubau clouicha i pria obra uoglu boziu ner utisenie glutcho. Tacho i ti nichoga potribna i sartcena priategla ucise ostauti za glubau boziu. Niti budi tescho chadate ostauu priategl, znaiuchi daie od potribe dase na chonac sui meusobom razlucimo. Tribie dase clouich mnogo i dugo arue sam u sebi pria nerese nauçi sam sebe napuni dobiti i sue suoie pohotinie suarseno ubogu postauti. Chada clouich stogi sam suarhu sebe lasno popuzne u glutcha naslaienia. Da prauu isucharstou // glubounich, i nastogliu slidnich chriposti neupadne suarhu tachouih naslaiengi, ni gischie tachouih slastih ochiuchienias da paruo trudne rabote, i da tarpiti mochinu muchu za isucharsta. Chadatie poni dano od boga duhouno utisenie primiga sa humiglenim zahuagleniem, da razumi daie toi dar bozgi, a ne tuoie dostoianstuo i nehtigse uznesti. Nehtigse uele racholiti, ni taschie sebe ciniti, da budi uechie ponisen po daru, i uechiese cuuai i boi u suih dillih tuoih, ierchie minuti urime onoi, a nastatichie napast. Chada otide utisenie, nehti tudie odpustiti ufanias da humigleno iustarpgliuo cehaÿ nebescho pohoienie, ierie moguch bog opet nechiiuti dati milost i utisenie.

Ni toi nouo alli neobicano onim chisu chusali put bozgi. Iere u uele suetih i u starih prorochou iest bilo tachouo zaminouanie, i zato nichu imausi milost gouourasse. V obilii momu ne ganemse u uiche. A prez milosti ça bise usebi izchusio za tim gouori Oduratiosi obraz tuoi od mene i ostah smuchien dalli zato meutimi neostaugla ufanie da pecanie boga moli i di Chtebichiu gospodine uapiti boguchiuse momu moliti. Na chonac prud molitue pria suoie i daie uslisan suidochuie iguori: Slisa gospodin i pomilouame. Gospodinse ućini pomochinich moi, da ućem? Obratiosi reće plac moi u ueselie meni, i obastrosi mene radostiu. Da achoie tacho cigreno uelichim suetim nimamo neufati mi mlohaiu i ubogi, acho drugda budemo ostinuti // a drugda uzgani, ier duh sueti dohodi i od hodi chacho gnemu bude godi. Gd blaseni Iob gouori Pohaias gnega u iutro i tudie ischusis gnega. Vcem poni ufati moremo alli ucm uzdati, razmi samo milosardie bozie i u samo ćechanie milosti nebesche. Ier alli budu chon mene gludi dobri, alli bogoglubna bratia i priategle uirni, alli chgnige suete, alli pocitania lippa, alli slatcha petia ter himni, suacha tai malo prude i malomisu ugodna, chadasmo ostauglien od milosti ter u suoioi mlohauscheni puschieni. Tadaí tomui ni boglega licha ner ustarpinie i puschienie samoga sebe na uoglu boziu. Nigdar nenaidoh redounicha chi ni chadgodi imio ustauglenie od milosti, alli chi ni ochiutuo pomagnchanie duhouna ufanía. Nigdar ni bio niedan sueti toli uisocho dachnut i prosuitglen, chi paruo alli poslia ni bio napastouan. Ier ni dostoiian uisocho u bogu razmisglania, chi cichia boga ni trudien u chu godi neuoglu. Ier pridgna napast opchi biti bilig poslidgnega utisenia. Ier onim chisu u napastih ischuseni iest obitano utisenie nebescho. Di da ctho dobude datichiumu gisti od stabla xiuota. Daiese ios utisenie bozastueno da bude clouich uechie chripach na ustarpinie protiuschin, a zatim pride napast dase clouich ne uznese od dobra cho bude priao. Nespi diauao, nie put ioschie umarla zato nepristani priprauglatise na aruagnu. Ieri od desnu i obliuu stoeie nepriategle chi nigdar ne pocuiuiu.

63

// Od harnosti na milosti boxioi gl. X

64

Chud ischies pochoi pocholsi roien na trud. Postauise uechie na ustarpinie, ner na naslaenie i uechie da nosis chrix, ner nicho ueselie. Ier tchoie od suitounih chi nebi dobrouoglnu priao utisenie i ueselie duhouna da biga uazda mogao imiti. Nadhodebo duhouna utisenia sue segasuitgne raschose i putena naslaenia. Ier sue razblude suitoune allisu grube allisu taschie. A duhouna utisenia sama uesela iesu i poctena i od chriposti izašla i pobogu u cista sartća ulita. Da oua bozastuena utisenia nitchor nemore uziuatí chachobi hotio ier urime od napasti ne charsma uelle. Mnogo protiu zgora gnemu pohoieniu hinbena slobod sartca i uelicho uzdanie u samoga sebe. Bog dobro cini daiuchi milost utisenia, da clouich zlo cini sue napridaiuchi bogu po harnu zahuagleniu. I zato nemogu u nas priti dari milosti, ieresmo necharni darounichu i ier na sue ne /naua/ gluiemo⁴³ onomu od choga sue izhodi. Vazda ćecha milosti, chi dostoino zahuagluie a od nemese od ohola case dauati opchi humiglenomu. Nechiu tiseniu chomi uazima schrusenie, ni zelim uisocho misglenie, chome douodi da oholin. Nibo sueto sue ćaie uisocho nie suacho zelinie ćisto, nie dobro sue ćaie slatcho ni sue ćaie drago zgodno iest bogu. Dobrouoglnu primam milost pochoi doidem humiglenigi i boiuchigi i uechie priprauan osta//uitisamoga sebe. Naucen darom od milosti i schusengē od netia nechie smiti nistar sebi pridati, da prauochie⁴⁴ spouidati daie ubog i nag. Pri dai bogu ćagodi bozie iest, a sebi pridai ća tuoie iest. Ato bogu zahuali na milosti a sebe uzoci od griha i spoznaisie dasi muche dostoiian. Postauise uazda na uisgne, i dase tebi uisgne ier uisgne nemoreti statí prez uisgnega. Sueti uzuiseni polag boga ponisenisu polag sebe. I cholicho su uechie slauni pri bogu, tolichosu pri sebi humigleni puni istine i slaue ne-

65

besche a ne pohlepni slaue tesche. V bogu usaieni i utuargneni, nichachor nemogu biti hoholi i chi sue bogu pridaiu dobro chosu priali, neischiu glutschu hualu, da hualu samo cha od boga iest, i xele da bude bog huaglen nadasuimi u sebi i u suetih gnegouih i uazdase na tom potese. Budi tebi naimagne za nai uechie, i caie magne uridno za osoboini dar. Acho procinis plemenstuo dauca, niedno danie malo nechiet biti uiditi ni niedan dar neuridã. Ier ni malo case daruie po bogu nadasuim uisgnemu prem dabi muche i bice darouao. Suetu ugodno ima biti ierie sue zanase spasenie ça godir dopusti da namse zgaia. Tcho xeli uzgarsati milost bosiu budi harn na milosti po bogu danoi ustarpin nauazetoi. Moli damuse pourati, vchlonit budi i humiglen daiu ne izgubi.

66

// Od mala broia glubounichou chrisa isusoua. XI

Ima sada isus mnozih glubounichou chragleustua suoga nebeschoga, da malo ima nositegli chriza suoga. Ima mnozih chi zeliu utisenie da malogih chi zelle neuoglu. Vechie nahodi touarisi stola nego posta. Suibi htilli sa isucharstom ueselitise da malobigih hotillo zagn cagodi tarpiti. Mnozi nasliduiu isusa do razlomglenia chruha da malogih do puta çase muçenia gnegoua. Mnozi cudesca gnegoua stuii, da malogih uaschinu chrisa nasliduii. Mnozi isusa glube dochlaimse neprigode protiuschine. Mnziga hualle i blagosliuglaidu, chada cho utisenie od gnega primu. Da acho bise isus sachrio tergih malo poostauio, tadabi palli alli u tusbi, alli u uelichu pohigleniu. Da chino isusa çichia isusa a ne cichia nichoga suoga utisenia glube, gnega blagosliuglaidu i u neuoglah i utischnoch i sartca chachono i uelichu utisenie. I achobi nigdar nehtio dati gnim utisenie nistar magne uazdabiga slauili i uazdabimu hualu uzdaualli. O cholicho more glubau cha isusa çista sniednõ suoiom choristiu ni glubnom izmisana. Nimaiulise znati naiamnici, chino uazda ischiu utisenia? Nechazuli da uechie glube sebe ner isucharsta, chino uazda misle suoiu ogoiu alli dobitach? Gdichiese naiti tai chibi hotio bogu sluxiti stugna? Vritchose nahodi tcho tolicho duseuan, chibise od suega suuchao ier prauoga ubogoga duhom, od suachoga stuorenia naga // tchoga chie naiti? Od dalecha i od napochongih chotarou çina gnegoua. Acho razdilli clouich sue suoie blago ios nistar ni iacho ucini uelichu pochoru ioschie malo i acho obuime suacho uminie, ios dalecho iest, i acho bude imiti uelichu chripost, i bogoglubstuo uelle uzgano ioschiemu ne malo magncha a to iedna stvar chamuie uelle potribna, çae to? Da sue ostaiusi sam sebe ostai, i od sebe sasuum otide, i da nistar nezabrani glubue suoie posobgne. Chada suacha uçini cha zna da ima uciniti darzi da nistar ni ucinio. Ne cini uelle dabi mogao biti cigne uelich, da ugistinu spouidai ad ies sluga neprauedan chacho gospodin gouori: Chada ucinite suacha cha uamsu zapouidana, ioschie recite, slughe neprudni iesmo. Tadachie mochi biti nag i ubog ducha isprorochõ reci Iedinac i ubog iesam ia. Nitchor od ouoga bogatigi nitchor slobodnigi, nitchor moguchigi chi umiti bude isuacha ostauiti, i sebe nizocho podchladati.

Od prauoga puta suetoga chrixu gl. XII

Mnozime ie uiditi trudna oua stvar duarzi sam sebe ter uazmi chris tuoi, i naslidui Isusa. Da uele chie biti trudnie ouui napochongu ric Odaidite od mene prochgleti u ogagn uicgni. A chi sada dobrouoglnu slisaiu i nasliduiu riç chrisa tadase nete boiati od slisania huda uicgnega osuienia. Ouchie bilig 68 chrisa biti u nebu chada gospodî // na sud doide. Tadachie sue sluge suetoga chrisa, chisuse prilçitilli propetomu u xiuot suelichom sminostiu hote pristupiti cha isucharstu sudcu. Case poni bois uazeti chriz pochimse dohodi u chragleustuo V chrixu spasenie u chrixu xiuot, u chrixu obarouanie od nepriategl, u chrisu dar uicgne slasti, u chrixu chripost pameti u chrisu radost

178

duha, u chrixu chripost uelicha, u chrisu suarsenie suetoschi. Ni spasenia duse ni ufanía xiuota uicņnega razmi u chrisu Vazmi poni chrix i naslidui isusa, terchie poiti u xiuot uicņni. Naprida poide on nosechi sebi chrix i zato umri na chrisu, da iti nosis chrix i hlepis umriti na chrixu. Ier acho sgnim zaiedno umres sgnimchies zaiedno i xiuiti i acho budes drug muचे druchies biti i slauе. Euose sue uzdarsi u chrisu, i sue stoi u umartiu I ni ini xiuot za poiti na xiuot i na praui iznutargni mir razmi put suetoga chrixa i morenie suag danie. Poi chamochies ischi ца hochies nechies naiti na uisi put gori, ni nissigurigi doli ner put suetoga chrisa. Odluci i naredi suacha chacho hochies i chacho tie uiditi i nech naiti ца netarpi чу godir stuar, alli dobrouoglnо ali protiu uogli i tachochies naiti daie uazdi chriz. Ier alichies chiutiti bolizan u tillu alli neuogu u dusu hochies patiti, a drugda chies biti ostauglen od boga, a drugda truien od ischargnega i цаie uechie uelechrat chies biti sam sebi usilan, nichies mochi biti osloboiem nichom lichariom alli // utiseniem da od potribeie da tarpis dochla bog hotit bude. 69

Hochiebo bog dase naucis patiti neuogliu prez utisenia, i dasse sasuum gnemu pochlonis humiglenigi po neuogli. Nitchor tacho sartçeno nechiuти muchu isucharstouu chacho oni chomuse prigodi tachaie tarpiti. Chriz poni uazda priprauan iest i uazdite çecha. Nemoz ubignuti, chamo hoch poteçes terchies uazdi naiti sam sebe, uazdi nosis sebe, obratise gori obratise doli, obratise uancha i u nutra, i suudachies naiti chriz, i potribeie da suagdi imas ustarpenie.⁴⁵ Acho dobrouoglnо nosis chriz, nositichie теbe i douestichie теbe na xelini chonac ato gdinochie biti chonac tarpinia, budi da oudi nechie biti. Acho zlouoglnо nosis sam sebi çinis brime i sam sebi uechie partis a nistar magne li tribitie tarpiti. Acho oduarzes iedan chris naitichie drughi i more biti tezi. Ti mnis ugti çesanose niedan çlouich ni mogao uchloniti. Tchoie bio od suetih nasuitu prez chrixa i neuogle? Ier ni gospodin nas isucharst, iedan hip ni bio prez bolizni i truda dochleie nasuitu xiuia, a od potribe bise da isucharst tarpі i da uscharsne od martuih i tacho ulisti u slauu suoiu. Acho ti ini put ischies ner oui isti put chi iest put suetoga chrisa. Vas xiuot isucharstouu iest bio chrix i muçenie, a ti sebi ischies pochoi i delet. 70

Bludis acho ino ischies, ner tarpiti // neuogle, ier uas oui xiuot umarli pun iest neuogl i obastart chrizi, i cholicho chi uechie bude duseuno napridouao, tolchochie uelechrat naiti chrixе teхе ier izagnania gnegoua mucha uechie reste, cholicho u gnem uechie mnoza glubau. Da nistar magne oui tacho razlichо neuoglen, ni prez lahçine utisenia, ier chiuti u sebi chorist uelichu, damu dohodi od ustarpinia chrixa. Ier pochlese gnemu podlaga dobrouoglnо sue brime neuogle chratise u ufanie utisenia bozięga. I cholichose uechie stira put u neuogli, tolchose uechie chripi dusa po iznutargnem utiseniu i drugda bude tolicho pochripglena od hotinia neuogle i protiuschine za cichia prilicatise chrižu isucharstouu, da nebi htilla stati prez bolizni i neuogle. Ier uiruie daie tocho uechie priatna prid bogom cholicho ueçsa i teza za hualu gnegouu pri tarpі. Ni to chripost çlouicha da milost isucharstoua, cha more tocho i çini u puti mlohau, da cano put po suomu narauu uazda od biguie i nechie toi po uzganiu duha prima iglubi. Ni toi od çlouicha da nosi chrix da tilo mucі i u slusbi pod laga, da bixi casti, a uaschine da tarpі, da sam sebe pogardi i xelli biti pogardien protiuschine suache i schode podnesti, a niednu lahçinu na sem suitu ne xeliti. Achose sam zgledas nistar posebi ne mores. Da achose uz gospodina uzdas, datitchiese milosti snebes i pod tuoiu oblast podlozitchiese suit i put tuoia ni//chies boiatise nepriategla diaula. Achose oruxas uirom i bilixas chrisom isusouim, od lucise poni chachono uiran i dobar sluga isucharstou da muschi nosis chrix gospodina tuoga, cichia glubue tuoie propetoga. Priprauise da tarpis mnoghe protiuschine, i razliche nezgode na sai neuoglan suit. Ier tichie toi biti gdi godi budes, i za isto tochiete naiti gdicholise sachries, od potribeie da tacho bude i ni puta pochibi ubigao od protiuschin i neuogl, ner acho sam sebe ustarpis. Çasu gospodignu pig dobro uoglnо acho xelis priategl gnegou biti i imiti

dilla sgnim. Vtisenia pusti u uoglu boxiu da on çini chacho gnemu ugodno Ati sebe od luci na ustarpinie neuogl, i darsi gnih chacho uelich à utisenia. Ier nisu iednacha tarpinia segai urimena sa slauom chachie doiti i chachiese ocitouati unas. Prem achobi sam suache neuogle nasuiti mogao ustarpiti. Chada na to doides dati neuogla slatcha bude i ugodna za isucharsta tada darzi datie dobro, iersi nasao rai nazemgli. Da dochletie tescho i ischies uchlonitise, dotlatie zlo, i suuda chie za to bom hoditi neuogla. Achose od lucis na ono nac imas a to na ustarpinie i na umartie vreditichie biti bogle i naitichies mir. Ier achobi prem s paulom apostolom uzet na treto nebo, li zato nebi bio slobodan, da nechies tarpiti niednu protiuschinu. Rece isus, iachiu uchazati gnemu cholichamuie tribi za ime moie tarpiti. Poniti ostaie

72 da tarpis // Acho isusa glubis i acho xelis uazda gnemu sluxiti. A dabi dostoiian çagodi tarpiti za isucharsta, cholicha bite çechala slaua, cholichabi billa radost suim suetim boxgim, cholich bi bio nauch ischarginim. Ier sui huale ustarpinie, budi dagihie malo chi hote tarpiti. Dostoino bi imio malo tarpiti za isucharsta, pochle mnozi uele uechsa tarpe za suit. Znai stanouito datie tribi darxati xiuot umarania, i cholicho chi uechie sebe umori, tolichio uechie pocigne xiuiti bogu. Nitchor ni podoban da prime nebescha, ner chise podlozi u podnoseniu protiuschin za isucharsta. Nistar ni uechie priato bogu, nistar ni tebi spasenie nasuitu ouomu, ner dobrouoglnu tarpiti za isucharsta, i achobiti dano obrati, paruobi imio obrati za isucharsta tarpiti protiuschine, nerse nasladiti u mnozih raschosah, ierbi prilicnigi bio isucharstu, i podobnigi suim suetim gnegouim. Ier nestogi dostoianstuo nase i napridak stania nasega u mnoge slasti i utisenia, da pria u uelicih teschochiah, i neuoglah ustarp-
glenia zaisto achobi ca bogle i prudnie naspasenie clouicie billo ner tarpiti, isucharst bi schazao ricu i nauchom. Da on uçeniche suoie i suih chiga hote naslidouati, oçito potice, da nose chris i gouori Acho tcho hochie doiti za manom od uarzi sam sebe i uazmi chris suoi i naslidui mene. Sue poni pocitause i ischause ouoi budi choñçeno odluçenie da potribno iest nam po mnozih neuoglah ulisti u chragleustuo boxie.

Suarsenie drugoga libra.

Od iznutargnega gouorenia isucharstoua dusi.

73

// pocetac tretoga libra

Slisatichiu ça gouori u mni gospodin bog. Blaxena dusa, cha chiuti u sebi daioi gouori gospodin i prima od ust gnegouih ric od utisenia. Blaxene usi che primaiu glas sapta boxiega, a ne chladuse po pamet ca od gnih sapchie alli gouori sai suit. Blaxene raune usi che slisaiu ne ric izuancha glasouitu, da istinu iznutra gouorechi i uçechi Blaxeni oci chisu na izuanscha zatuoreni a na iznutargna zarçi. Blaxeni chi prohode na iznutargna, i za priati otaina nebescha nastoie bogle priprautitise posuagdangnem trudu. Blaxeni chi hlepe samo bogu sluxiti terse otresu odasuache pachosti segasuitgne Razmisli to duso moia i zatuori urata pohotinia telesnoga da mochi budes u tebi slisati, ca gouori u tebi bog tuoi. Ouoi gouori glubounich tuoi Spasenie tuoie ia iesam, mir tuoi i xiuot tuoi. Shrani sebe polach mene, terchie naiti mir. Ostau suacha mimohoduchia, ter ischi uichougna, casu suacha urimegna ner himba? ca prude suacha stuorenia acho od stuoritegla ti budes ostaugien. Suacha poni oduarchsi pridaise stuoriteglu tuomu, i budi tiha, i uirna da primes istino blasenstuo.

Chacho istina iznutra gouori prez chlopiti rici.

Gouori gospodine iere slisa sluga tuoi. Sluga tuoi ia iesam, dai meni razum, da poznam suidoçastuo tuoie. Prigni sartce moie na riç ust tuoih,

74 poteci chacho // rosa besida tuoia. Gouorahu nigda sinoui israelschi moisesu

Gouorinam ti i slisatichiemo, da negouorinam gospodin da more biti neumremo. Ne tacho gospodine, ne tacho molimte, da molimte pria sa Samuelom prorochohumigleno i zelino gouori gospodine ier slisa sluga tuoi. A negouori meni /gospodin⁴⁶/ moyses alli nichì od prorocho, ⁴⁷ ier ti sam mores mene prez gnih suarseno naučiti, a oni prez tebe nistar mi nechie napruditi. Za isto mogu rici zuoniti, da nedati duh. Pri lipo gouore da chad ti mučis sartce ne uzixu. Oni pismo daiu da ti razuminie odtuaras, oni otaina počitani a ti prosuitluies razū zlamenia, oni zapouidi nauischiu ati pomagas obsluxitigih oni put chaxu, da ti chripis hoienie pognem. Oni izuanča samo čine, da ti sartca ućis i prosuitgluies, oni izuanča zalii a ti plod podaies, oni pocetach od gouorenia daiu, da razuminie slisania daies. Ne gouori poni meni moises da ti gospodine boxe moi uicgna istino, da nichacho ne umrem i ostanem prez prudi. Ačo budē budem samo izuanča naućen, a iznutra neuzgan nebudi meni na osuienie ric slisania a ne stuorenia, poznana a ne glubglena, uirouana a ne obsluxena. Gouori poni gospodine ier slisa sluga tuoi, ier imas rici xiuota uicgnega. Gouori meni na cho godir utisenie duse moie i na poboglsanie suega xiuota moga a tebi na slauu i poctenie uicgne.

Chacho rici boxie imaiuse slisati sumiglenstuō
ichacho mnozi cinu od gnih. gl. III

// Slisai sinu moi rici moie. Ricisu moie prislatche, nadhode uminie 75
suih mudrih i razumnih sega suita. Rici moie duh i xiut iesu che člouich nemore scinti. Nimaiu biti potexane na zgotu člouicaschu, da smucaniem slisane i sa suachim humiglenstuom i hlepiniē uelicim priate. I rechoh, blaxeni choga ti naucis gospodine, i u zachon tuoi namestris da utiss gnega udni zale ine razaspese na zemgli. Ia di gospodin, naučih proroche od pocela do sada, ine pristaiu suim gouorechi, da mnozi na rici moioi glusi iesu i tuardi. Mnozi dobrouoglnu slisaiu sai suit, nego boga, pria nasliduiu puti suoie pohotinie, nego uoglu boziu. Obita suit urimegna imala, a sluxe gnemu spomgnom uelichom. A ia obitam izuarsna i uichongna a oblinilisue sartca glutcha. Tcho stolichom pecalii meni usuem sluxi i poslusa, scholichomie sluseno suitu i uladaucē gnega. Sramuiese schupschino huda ueli gospodin, ačo pitas zac, slisai. Za malo dohotcha hodite na dalech put, a za xiut uicgni niga chibi pozemgli ganuo nogom, neuridan dobitnich ischiete, za iedan pinez, druga zestochose pričate, i za malu stvar i taschia obitania ne mraziam truditise udni i uochi. A oime, linitise malo potrudite za dobro neizmirno, za plachiu neschignenu, za suarseno počtenie i slauu prez choncanu. Sramuise poni slugo lini i tuggliui, dase oni nahode pri//praugleni na pogibil, 76
ner ti na xiut. Raduiese oni uechie u taschinah ner ti u gistini. Onise uelechrat hine u suomu ufaniu, da obitanie moie nichnure nehini, ni oni chi uzda v umni nigdar neostane tasch. Casam obitao datichiu, ça sam rechal ispunitichiu listo da chi dochonca stogi u glubaiu moioi. Jasam dariuauac sfachoga dobra i tachi ischusitegl sui hogo glubnih. Vpisi rici moie u sartce tuoie, i pominagih pomgliuo, iertichie biti uele potribne u urime napasti. Cano nerazumis chada čtis, razumitchies udan pohoienia, po dua načina opchim pohaiati obranah moih, a toi schuseniem i utiseniem. I duoia ctinia gim suagdan ctim Iedno charaiuchi gnih grihe, drugo poticaiuchi na umnozenie chriposti. Tcho ima rici moie ter nehaie gnih imachi chie suditi gnega napochogni dan.

Molitua na isprosenie milosti od bogoglubstu III⁴⁸

Gospodine boxe moi ti iesi sue dobro moie a cosam da smim tebi gouoriti iasam priubogi sluga tuoi i od uarxenì çaru, uele ubosigi i pogarienigi ner izregi snam alli umim. nistar magne spomenise gospodine da nistar nisam,

77 da nistar nimam i nistar nemogu. Tisi sam dobar prauedan isuet, ti suacha mores, suacha daies, suacha ispugnuies samo grisnicha prazna ostauglas. Spomenise od milosardgi tuogih gospodine i napuni sartce moie milosti tuoie chi nechies dasu za man dilla tuoia chacho // meu sam sebe pritarpi-na oui xiuot neuoglni achome nepochripi milosardie i milost tuoia? Nehti od urachati od mene lice tuoie nehtig prodiglati pohotinie tuoie nehtig od niti utisenie tuoie, da nebude tebi dusa moia chachono zemglia prez uode. Gospodine nauci mene ciniti uogliu tuoiu, nauci mene prid tobom dostoino i ponixeõ ziuiti Ier mudrost moia ti yesi, chi u istini znas mene i znaosi pria nereie postao suit i pri nersa roien na suitt.

Chacho prid bogõ u istini i humiglenstuu
ymaõ xiuiti. V⁴⁹

78 Sinu hodi prid mnom u istini i priproschini sartca tuoga i mene uazdi ischi. Chino hodi pridamnom u istinu bitichie obarouan od zla naschocenia, i istina chie osloboditi gnega od hinac iod neprauednih razpraugleuac achote istina oslobodi istinochies slobodan biti i nech haiati od gluçchoga taschia gouorenia. Gospodin istina iest chacho dis tacho molim dami bude istina tuoia nauçi mene i ona çuui mene i do chonca douedi mene naspasenie. Oname oslobodi od asuachoga chriua pochotinia i glubaiu prez redne i hoditchiu stobom u uelici sloboschini sartca. Iachiute nauciti di istina chano praua iesu i ugodna meni. Misli grihe tuoie schaianiem uelicim i placem i nigdar nedarsi dasi ça cichia Dobrih dilou ier za isto grisnih iesi i mnozim pohotingim podlozan i za pleten. Posebe uazda na magne gres i // lasnose pod uratis ured budes dobiti ured se smutis uredse rascinis. Neimas nistar çichia çesabese mogao dicitu, a mnoga imas cichia chihbise imao pogarditi iere uele mlohauigi iesi, nerese daies razumiti. Nistartu poni nebudi uiditi uelicho cagodir cinis, nistar uisocho, nistar uridno ni çudno, nistar cabi dostoino cine nihe alli pohuaglenia, alli poselinia ner cabi billo uichougne. Buditi suarhu suega ugodna uicgna istina. Marscha tebi budi suarhu suega linost tuoia uelicha, Nicesarse tolicho neboi nistar tolicho nepogariui ibizi cholicho hudobe i grihe tuoie, chiti uechie marschi imaiu biti ner niedna schoda stuari i blaga. Nichi pridamnom nehode cisto da snichim izischouaniem i oholostiu hotilibi znati otaina moia iuisine bosie razumiti, nehaiuchi zase i zasuoie spasenie. Ti tachoui uelechrat upadaiuse u ueliche napasti i grihe cichia suoie oholie imiuchi mene protiua sebi. Boise sudi bozgih i strah imai sarsbe bosie i nehtig protresati dilla uicgnea. Da proarsai tuoie neprauede u cholicih si sagrisio i cholichosi dobro ostauio ne uciniti. Nici nose suoiu deuocjon u chgnigah a nici u penturah, a nici u bilizih izuangnschih i prilichah. Nicime imaiu u ustih da malo u sartçu. A iesu druzi chi razumom prosuitgleni i hotingem ocischieni uazda hlepe na uichougna uechie sliasti zemaglscha i teschogimie ios sloxiti potribam telesnim. I oui chiuette ca gouori duh od istine ugnih. Chi uci gnih zemaglscha pogarditi // ... za sai suit nehaiati a chrangleustuo ne...⁵⁰

BILJEŠKE

39. Ovdje su izostavljene čitave dvije rečenice, koje u latinskom originalu glase: ...et ceteris omnibus nego introitum. Cum Christum habueris, dives es et sufficit tibi (De imitatione, str. 44); 40. Latinski: fragilis. Vidi u Akademijinu Rječniku hrvatskog ili srpskog jezika, dio VI, str. 846, gdje se navode primjeri iz M. Marulića; 41. križana riječ; 42. Treba da stoji: glubuom, za latinski: amore; 43. nečitka slova. Latinski tekst glasi ovdje: nec totum refundimus. (De imitat. str. 59); 44. Treba da stoji: paruochie; 45. Ovdje je izostavljena rečenica latinskog originala: si internam vis habere pacem, et perpetuam promereri coronam. (De imitat. str. 64); 46. križano; 47. Izostavljena je rečenica: sed tu potius loquere, Domine Deus, inspirator et illuminator omnium Prophetarum. (De imitat. str. 70); 48. U latinskom originalu ova se molitva nalazi na kraju treće glave; 49. U lat. originalu to je IV. glava; 50. Nečitka mjesta. Čitava rečenica u lat. originalu glasi: Quia docet eos terrena despiceret et amare caelestia, mundum negligere et caelum tota die ac nocte desiderare. (De imitat. str. 75.)

Faksimili Marulićeva prijevoda »De imitatione Christi«

P O G O V O R

Poznato je koliko je bogata evropska srednjovjekovna književnost na latinskom jeziku utjecala na razvitak starijih razdoblja hrvatske književnosti. Čitav niz proizvoda te književnosti, naročito oni pobožnog i moralnopoučnog sadržaja bili su prevedeni ili pre-rađeni za potrebe čitalaca u našim stranama, a ona djela koja su postala omiljela lektira bila su prenesena u naš jezik i više puta.¹ Može se s pravom kazati da su najpopularnija djela srednjovjekovne latinske književnosti evropskog Zapada bila pohrvaćena te su se širila među čitaoce u brojnim rukopisnim prijepisima.

Među moralnopoučnim djelima kasnog srednjeg vijeka što su ubrzo doprla do naših čitalaca istaknuto mjesto pripada djelu DE IMITATIONE CHRISTI, tom remek-djelu kršćanske asketike i mistike, koje je Bossuet nazvao »*petim evangjeljem*«. Ta mala knjiga, koja po svojem konciznom stilu ima i svoju književnu vrijednost, sadrži, po općem sudu, toliko životnog iskustva, te nije čudo da je izazivala divljenje i najučenijih ljudi, kao što su bili Leibniz, Voltaire, H. Taine, A. Comte i mnogi drugi. Chateaubriand je nazvao to djelo »*fenomenom XIII stoljeća*«, a Cesare Cantù »*najglasovitijom knjigom srednjeg vijeka*«, dok Thomas Moore tu knjigu stavlja među tri koje je želio da ih puk čita radi moralnog odgoja. Talijanski književnik G. Carducci ističe da je to »*il più sublime libro religioso del Medio evo*«.²

O sveopćoj popularnosti tog remek-djela svjetske književnosti svjedoči bezbroj sačuvanih rukopisnih prijepisa (oko 700) i izdanja u originalu ili prijevodima na mnoge jezike svijeta (oko 4000), tako da ono spada među najrasprostranjenije i najčitnije knjige na svijetu sve do najnovijeg doba. Potpuniji naslov djela o kojem je riječ glasi: *De imitatione Christi libri quatuor et de contemptu omnium vanitatum mundi*, a pitanje njegova autorstva kao i vremena postanka veoma je zapleteno. To tipično srednjovjekovno djelo kolalo je najprije anonimno, što je bio vrlo čest slučaj u to doba, prema tipičnoj srednjovjekovnoj maksimi: *ama nesciri et pro nihilo reputari*. To je i razlog da je to djelo postalo slavno i po polemikama o autorstvu, koje traju već stoljećima.³

Najstariji sačuvani rukopisi tog djela, njih 10, anonimni su i nedatirani, ali se smatra da pripadaju XIV stoljeću, a ostalih 70 je iz XV stoljeća, i većina tih navodi kao pisca djela Ivana Gersona, kancelara pariškog Sveučilišta (1363—1429). Niz pak rukopisa upućuje na fratra Ivana Gersena, kojega Puyol, kao i talijanski gersenisti, identificiraju s benediktinskim opatom iz Vercellija u Pijemontu Ivanom Gessenom (Johannis de Canabaco — 1200 do 1240). Sličnošću imena i prezimena došlo bi bilo do pripisivanja autorstva spomenutom Francuzu Ivanu Gersonu (Jean le Charlier iz Gersona u Champagni). Gersenisti smatraju da je djelo napisao fratar koji je bio upravo zaljubljen u samostanski život, te napisao pravu uputu u fratarski život, dok Gerson da nije bio redovnik, a i stil brojnih njegovih teoloških spisa da je drukčiji. Navodi se još i to da u vlastoručnom popisu Gersonovih djela nema spomena o »Imitaciji«. Većina pak prekoalpskih kodeksa »Imitacije« pripisuje autorstvo tog djela Thomasu (Hamerken) a Kempisu (1379—1471). Kempisti smatraju autografom kempenski rukopis iz 1441. godine, dok protivnici te teze smatraju da je Kempis tu potpisan samo kao prepisivač.

»Imitacija« je prvi put izašla tiskom, što se zna, godine 1470/1471. Od stotinjak poznatih najstarijih izdanja (inkunabula) neka su anonimna, većina ih pripisuje djelo Ivanu Gersonu, a jedan dio Tomi Kempencu, dok ih nekoliko navodi kao autora sv. Bernarda. Djelo je pripisivano i drugim nekim piscima, ali se atribucija uglavnom usredotočila na tri imena, na Talijana Ivana Gersena, Francuza Ivana Gersona i na Tomu Kempencu. Atribucija zastupniku njemačke mistike Tomi Kempencu prevladava tek od XVII stoljeća, tako da danas jedva da ima izdavača koji bi objavili djelo pod imenom I. Gersona. A za samo pitanje autorstva može se kazati da je u Sjevernoj Evropi prevladala kempesijanska atribucija, dok u latinskim zemljama Evrope prevladava Gersen, odnosno Gerson. Tristogodišnja kontroverzija nije ni danas završena. U novije vrijeme istakao je Van Genneken hipotezu, po kojoj je »Imitacija« nastala kolektivno u okviru holandskog pokreta »Devotio moderna« s kraja XIV i početka XV stoljeća, kojemu je pokretu pripadao i Toma a Kempis. S druge strane, Lewandowsky i Daniël Rops iznijeli su hipotezu o kolektivnom djelu više generacija monaha u Windesheimu, u Nizozemskoj. Gerson bi bio samo prevodilac »Imitacije« na francuski jezik. Talijani P. Bonnard i T. Lupo, autori studije »L'imitazione di Cristo e il suo autore«, Torino 1964. pleđiraju za talijanskog autora Ivana Gersena. Ostaje tako i dalje neriješeno pitanje atribuiranja i datiranja tog »najokrepljivijeg djela« kasnog srednjeg vijeka.⁴

»Imitacija« se vrlo rano počela prevoditi na druge jezike. Prvi prijevodi datiraju još iz doba prije njezina tiskanja. Najstariji je engleski prijevod (u rukopisu iz XIV/XV st.), zatim njemački (1428), talijanski (iz 1430—1450), belgijski (1468), a najraniji tiskani tali-

janski prijevod izašao je u Veneciji 1488. godine, za njim portugalski (1495) itd.

Najstariji hrvatski prijevod »Imitacije« otkrio je pred više od stotinu godina zaslužni istraživač hrvatskog književnog naslijeđa Ivan Kukuljević-Sakcinski, koji je u dva navrata 1854. i 1856, na svojem putu po Dalmaciji posjetio i grad Zadar.⁵ Objavljujući 1869. godine u Starim piscima hrvatskim knj. 1. uvodnu raspravu o Marku Maruliću i njegovu dobu Kukuljević je naveo i ove podatke:

»Od hrvatskih njegovih (tj. Marulićevih. Opaska H. M.) djelah u prozi, poznata su mi do sada slijedeća: 1. knjige Ivana Gersona kancelira pariskoga *Od naslidovanja Isukarstova i od pogarjenja taščin segasvitnjih*. Ovo djelo nalazi se u dvih rukopisih XVI. i XVII. vieka kod jednoga prijatelja našega velezaslužnoga akademika Ivana Brčića u Zadru. Na koncu rukopisa XVI. veka štije se: »Hoc opusculum de Latino sermone in dalmaticum, a Marcho Marullo fuit conuersum. Anno dominice incarnationis (MD. die XX, Juniji. Rogatu et Impensis Reverendi presbiteri Domini de balistris primicerij ecclesie Spalatensis ad laudem Dei proximorumque salutem, quam idem Deus scriptori, lectori, auditiroque tribuere dignetur sempiternam. Amen. Per D. T. Exemplatum.«

Iz ove bilješke — nastavlja dalje Kukuljević — vidi se, da je Marulić ovo djelo preveo iz latinskoga jednu godinu prije, negoli je napisao svoju *Juditu*, naime god. 1500, i to na prošnju istoga popa i prmancira splietskoga *Dujma Balistrilića*, kojemu je posvetio i *Juditu*. Ima se dakle smatrati za najstarije djelo Marulićevo, koje nosi točno opredjeljeni datum.«⁶

Kukuljević je, dakle, imao za svojega boravka u Zadru u rukama dva rukopisna prijepisa pohrvaćene »Imitacije«, a na onom starijem, iz XVI stoljeća stajao je latinski zapis prepisivača, potpisanog inicijalima D. T. U tom zapisu tvrdi se da je prevodilac sam Marko Marulić, da je »Imitaciju« preveo 1500. godine i to zamoljen od don Dujma de Balistrisa, splitskog prmancira (primiceriusa) i o njegovu trošku, te da je svoj prijevod završio 20. lipnja iste godine. Tako bi barem trebalo tumačiti datiranje u gornjem tekstu.

O drugom rukopisu istog djela, onom iz XVII stoljeća, Kukuljević je napomenuo samo to da je prepisan zajedno s prijevodom djela »Nauci sv. Bernarda k sestri svojoj«, a radilo se zastalno o istom Marulićevu prijevodu »Imitacije«. Usprkos škrtosti Kukuljevićevih podataka, koji u stvari točno utvrđuju prevodioca, vrijeme i povod nastanka toga prijevoda, te uz to daju i inicijale imena i prezimena prepisivača koji je u XVI stoljeću napravio prijepis, u te se podatke jedva može sumnjati, to više što je u navedenoj

bilješki na kraju starijeg rukopisa istaknuto nastojanje don Dujma de Balistrisa da njegov sugrađanin i prijatelj Marulić prevede to glasovito djelo latinske srednjovjekovne književnosti. To je onaj isti Dujam Balistrilić, kum Marka Marulića, kojemu je, kako je to i Kukuljević već uočio, Marulić godinu dana kasnije posvetio svoju »Juditu«. Do toga Balistrilića, kao i do njegova književnog suda Marulić je mnogo držao i njegove je savjete slušao, kad je u posveti »Judite« kazao: »Nju (tj. »Juditu«. Op. H. M.) primite, a meni zapovijte : zapovidem vašim služba ma vazda je pripravna da izvrši, ča budete viditi, koliko joj bude uzmožno.« Ugledni starješina splitskog kaptola Dujam Balistrilić spominje se kao rektor splitske crkve sv. Martina de colonia godine 1493.⁷

Petar Hektorović pak u svojem »Ribanju« ističe kako se taj splitski kanonik bio povukao na otok Šoltu u uvalu Nečujam da živi pustinjačkim životom, te da

*Dugo vrime Marul Marko je tuj s njim bil.*⁸

Nije utvrđeno kada je Marulić boravio kao gost d. Dujma Balistrilića u Nečujmu. Možda je to bilo upravo u vrijeme kad je po d. Dujmovoј želji prevodio »Imitaciju«, tj. 1500. godine u lipnju »na molbu i na trošak« svojega kuma Balistrilića i s istom namjerom kao što će spjevati i »Juditu«, »neka ju budu razumiti i oni ki nisu naučeni knjige latinske aliti dijačke«, pri čemu bi se posebno istaknuti »trošak« svodio najvjerojatnije na Marulićev boravak u gostima kod Balistrilića, ili na nabavku same knjige u njenu latinskom izdanju.⁹

Kukuljevićev podatak o Maruliću kao prvom i najranijem prevodiocu »Imitacije« na naš jezik prihvatili su kao nesumnjiv svi naši povjesnici književnosti od Šurmina i Medinija, preko Bogdanovića i Vodnika do Lozovine i Fanceva te Ježića i Kombola, kao i svi marulićoloz i od Šrepela i Kasandrića do Slamniga i Tomašovića.

Milivoj Šrepel¹⁰ je sa svoje strane, objašnjavajući Marulićevu književnu misao i njegovu književno-mističnu predispoziciju ukazao na posebno mjesto koje u Marulićevu stvaralaštvu na latinskom jeziku zauzima djelo »Imitatio Christi«, tvrdeći da je taj splitski moralist bio u duševnom srodstvu s piscem toga djela te da je u »Imitaciji« našao »uzor svojoj latinskoj religioznoj vjerskoj djelatnosti književnoj«. Dokazujući svoju tvrdnju Šrepel je iznio brojne dodirne točke između Marulićevih latinskih djela »Evangelistariuma«, »De institutione bene beateque vivendi«, »Parabolae« i »De humalitate et gloria Christi« te došao do zaključka da je Marulić razvio svoja asketsko-mistična načela nadahnut upravo »Imitacijom«, koja mu je bila »kažiput na cesti kojom je naumio poći«, kao i da je iz te knjige zapravo i preuzeo lak način pisanja te zahvaljujući tome mogao doživjeti onako sjajan uspjeh u Zapadnoj Evropi.¹¹

Marulić je, dakle, bio naročit sljedbenik glasovite knjige, pa je, kako ističe Šrepel, i sam napisao jedno djelo s identičnim naslovom. To djelo spominje i sam Marulić u posveti prvog izdanja svojega »Evangelistariuma« (Venecija 1516), upućenoj izdavaču Franciscu Consortiju, gdje mu obećava poslati »*librum quem de imitatione Christi edidi tibi mittere pollicitus fueram et certe mississem.*« Consorti je sa svoje strane obećao kao treću knjigu Marulićevih latinskih djela izdati upravo to djelo. I u izdanju Marulićevih »Parabola« govori izdavač Franciscus Julianus Venetus u svojoj obvezi da izda to djelo (*opus eiusdem elegantissimum de imitatione Christi*). Marulićev humanistički prijatelj i sugrađanin Toma Niger, u poslanici Maruliću iz 1512. godine, svjedoči da je spomenuto latinsko djelo Marulić posvetio splitskom nadbiskupu Bernardu Zani (1503—1515),¹² a Marulićev bibliograf Franjo Božičević-Natalis navodi među Marulićevim djelima na trećem mjestu to djelo pod naslovom »De imitatione Christi libri III«.¹³ Nije poznato je li to djelo bilo ikad tiskano, ostavši najvjerojatnije u rukama nadbiskupa Zane.

Nažalost i zadarski rukopisi »Od naslidovanja Isukarstova« su izgubljeni. Naši stariji istraživači književne povijesti nisu pokušali dobiti u ruke i proučiti spomenute rukopise, dok je to u razdoblju prije prvoga svjetskog rata možda još bilo moguće. Jedini je Milivoj Šrepel nastojao u tom pravcu, ali bez uspjeha¹⁴ te se ni danas ne zna ništa o njihovoj sudbini. Najvjerojatnije je da su odavna prodani negdje u inozemstvo.

Ipak se na sreću posljednjih godina ušlo u trag još jednom starom rukopisnom prijevodu »Imitacije«. Prigodom dražbe u glasovitoj londonskoj galeriji Sotheby zagrebačka Nacionalna i sveučilišna biblioteka otkupila je 1970. godine rukopis koji sadrži prijevod prvih dviju knjiga i početne četiri glave treće knjige »Imitacije«. Taj novonadeni rukopis sadrži u svojem prvom dijelu upravo spomenuti Marulićev prijevod, prepisan iz starijeg predloška, ako ne baš iz izvornika. Da je to prijepis vidi se po mnogim pogreškama i propustima u tekstu. Pismo je kaligrafsko s ukrašenim inicijalima prve, druge i treće knjige, s profiliranim crtežem ljudske glave, dok su inicijali pojedinih poglavlja skromnije ukrašeni s čestim motivom profilirane ljudske glave. Taj dio kodeksa pisan je, po našem mišljenju, krajem prve polovice XVI stoljeća. Treba napomenuti da pismo tog rukopisa ima sličnosti s drugom rukom Hvarsko-osorske pjesmarice iz 1533. godine.¹⁵

Na prvim listovima pred tekstom je zapis iz kojeg se može izvući pretpostavka da je opat Celotti prodao taj kodeks Sir Thomasu Philipsu, čuvenom engleskom kolekcionaru iz prve polovice XIX stoljeća. Čitav kodeks ima 94 lista, od čega prvi dio, ispisan ranijom rukom, sadrži nepotpun prijevod »Imitacije«, dok su u drugom dijelu (od 44. lista dalje) ispisana nemarnom rukom neka hrvatska štenja i propovijedi.

Na osnovu čitanja prvih rečenica teksta s naslovom: *Počinju knjige Ivana Gersona kancelira pariškog Od naslidovanja Isukarsta i od pogardjenja taščin segasvitnjih* može se ustanoviti da su te rečenice i po jezičnom izrazu identične onima što ih je Kukuljević naveo iz starijeg zadarskog rukopisa Marulićeva prijevoda »Imitacije«. Evo Kukuljevićeva navoda:

*Chi nasliduie mene, ne hodi u tamnosti, da imati chie sfitlost xiuota, di gospodin. Ouo iesu rici isucharstoue po chich iesmo nauceni, kako imamo naslidouati xiuot gnegou i chiudi, ako hochiemo da budemo istino proffitgleni i oda sfache slipochie sarca osloboieni.*¹⁶

Jedva je moguće da bi neki drugi prevodilac upotrijebio identične riječi i izraze. Ako za sada i nema, osim navedene sličnosti, nikakva drugog dokaza za Marulićevo autorstvo hrvatskog prijevoda »Imitacije« iz novopronađenog rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu, pred nama je ipak činjenica da se za XVI stoljeće može na osnovu Kukuljevićeva svjedočanstva navesti jedino Marka Marulića kao prevodioca »Imitacije«, te nam to i daje pravo da tekst koji objavljujemo držimo doista plodom Marulićeva truda, sve dotle dok nam pronalazak izgubljenih zadarskih rukopisa ne bi dokazao suprotno.

Taj vrijedan spomenik stare hrvatske proze, makar i nepotpun, zaslužuje da se objelodani, jer omogućuje raznovrsnu usporedbu s latinskim tekstom »Imitacije«. Prenoseći to djelo svjetskog glasa u još neusavršenu hrvatsku književnu prozu, prevodilac je prevodio od riječi do riječi jezikom koji je bio dosta blizak splitskoj govornoj podlozi onoga vremena. Premda taj jezik mjestimično lako teče ipak se može reći da nije dostignuta sva ljepota one glasovite knjige, nazvane i »zlatnom knjigom«, koja će se nakon Marulića u naš jezik prenositi još mnogo puta. Navedimo ponajprije prijevod Bartula Kašića, tiskan u Rimu 1641, pa opet 1645 (treće obnovljeno izdanje u Zadru 1854) pod naslovom »Pismo od nasljedovanja Gospodina Našega Jesusa duševno i prizamirno slovinski ga upisa Bartolomeo Kašić Dalmatin... u četer diele razdieljeno«. Donoseći u predgovoru život Tome od Kempisa Kašić ističe: »Zlatno Pismo od nasledovanja Isukarstova, i od sfijeta nehajstva... za sfe da na sfomu početku ime Ivana Gersona uznosi; ništa ne manje ni djelo njegovo jest ni se od nijednoga istinom pisaoca meju njegova pisma pobroji...«¹⁷ Kašić kao da je ijekavizirao Marulićev prijevod, što bi trebalo proučiti, pogotovu što sačuvani rukopisni prijevod koji pripisujemo Maruliću nije čitav.¹⁸ U istom smislu trebalo bi proučiti rukopisni prijevod »Imitacije« što se čuva u dubrovačkoj biblioteci Male braće pod naslovom »Četar libra Ivanna Gersona od naslidovanja Isukarstova i od pogarde od svieta. 1639«.¹⁹

I prijevod Hvaranina Dominika Pavičića, datiran god. 1772, sačuvan je u rukopisu u Arhivu JAZU i samo djelomično objavljen.²⁰ Ne nabrajajući tiskana kajkavska izdanja i niz drugih izdanja u XIX i XX stoljeću, treba spomenuti pjesničku parafrazu Splitsanina Atanasija Jurjevića (Georgicea, Beč 1629) koja, istina, nije jedina u svijetu, jer je prije nje objavljen latinski prepjev 1600. u Holandiji a 1623. u Njemačkoj, ali je Jurjevićev objavljen prije glasovite francuske pjesničke parafraze Pierrea Corneillea iz 1651. I Grgur Kapucin Maljevac objavio je odlomke kajkavske pjesničke parafraze »Imitacije« u knjizi »Duhovni kalendar iz knjige Tomaša od Kempis napravljene. Zagreb 1793.«²¹

Tekst najstarijeg prijevoda »Imitacije« što ga pripisujemo Marku Maruliću donijeli smo prema mikrofilmskim snimkama i to kako u modernoj transkripciji tako i u ortografiji izvornika.

Pisar je vjerojatno prepisujući tekst sa starijeg predloška ponešto mijenjao ortografiju. Njegova ortografija ne odgovara Marulićevoj iz proznih dijelova »Judite« tiskane 1521, ali je — po našem sudu — starija od one koju imaju tiskana djela P. Hektorovića (1568) i P. Zoranića (1569).²² Želeći ukazati na izvornu interpunkciju rukopisa u izvornom smo tekstu sveli ipak razne znakove koje pisar upotrebljava za zarez i točku na današnji oblik.²³ U modernoj transkripciji teksta držali smo se izdavačkih načela JAZU. Očite pogreške i propuste pisara popunili smo i stavili u zagrade, a interpunkciju smo nadopunili samo ondje gdje je to bilo nužno za razumijevanje teksta. Oznaka stranica je naša. Tekst smo kontrolirali prema latinskom izdanju »De imitatione Christi libri quatuor. Romae, Desclée et socii, 1933.«

BILJEŠKE

¹ Vidi V. Štefanić, Hrvatska pismenost i književnost srednjeg vijeka. Uvod u hrestomaciju »Hrvatska književnost srednjeg vijeka«. Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 1. Zagreb 1969.

² G. Carducci, Dello svolgimento della letteratura nazionale (u »Prose«, Bologna, Zanichelli 1933, str. 275).

³ Prikaz kontroverzije oko autorstva »Imitacije« dajemo prema djelu P. Bonnard i T. Bupo, L'Imitazione di Cristo e il suo autore. Vol. I—II. S. E. I. Torino 1964.

⁴ J. Huizinga, Jesen srednjega vijeka. Zagreb, Matica hrvatska 1964, str. 231.

⁵ V. Novak, Ivan Kukuljević i Ivan Tkalčić na naučnim istraživanjima u Zadru. Zadarska revija, III/1953, br. 4.

⁶ Stari pisci hrvatski. Knj. prva. Zagreb 1869, str. LXXV—LXXVI.

⁷ Splitske kvadirne, sv. XI, 36. Arhiv JAZU. — Kukuljević: o. c. str. LXXVI, bilj. 85 donosi pogrešnu godinu. C. Fisković je pronašao da je Dujam Balistrilić bio 1479. godine zastupnik splitskog kaptola, a 1489. upravnik crkve sv. Jakova »u koloniji«. Vidi: Baština starih hrvatskih pisaca. Split, 1971, str. 110.

⁸ Stari pisci hrvatski. Knj. 6. Zagreb 1874, str. 24.

⁹ Najvjerojatnije je da je Marulić imao u rukama koje mletačko izdanje »Imitacije« (od godine 1483, 1486, 1488, 1493, 1496). U popisu knjiga Marulićeve biblioteke nema te knjige. Možda je bila vlasništvo Balistrilića.

¹⁰ M. Šrepel, O Maruliću. Rad JAZU, knj. 146. Zagreb 1901.

¹¹ M. Šrepel, o. c. str. 160, 166.

¹² Farlati, Illyricum sacrum, T. III, str. 433. Venetiis 1765.

¹³ Izdavač Božičević-Natalisova spisa *Vita Marci Maruli Spalatensis* (*Živa antika*, II/1952, str. 292 i dalje) navodi u bilješki 65 da je u naslovu toga djela korigiran broj I u III, dok je zapravo obratno: prvotni tekst ima broj III, koji je naknadno korigiran brojem I.

¹⁴ M. Šrepel, o. c. str. 187.

¹⁵ Vidi snimak uz radnju F. Fanceva, Nova poezija Splićanina Marka Marulića. Rad JAZU, 245. Zagreb 1933, str. 71, tabla 5.

¹⁶ St. p. h. 1, str. LXXVI.

¹⁷ Marijan Stojković, Bartuo Kašić D. I. Pažanin. Rad JAZU, knj. 221. Zagreb 1919, str. 249—250.

¹⁸ Vidi D. Berić, Iz književne prošlosti Dalmacije. Split 1956, str. 23.

¹⁹ M. Brlek, Rukopisi knjižnice Male braće u Dubrovniku. Knj. 1. Zagreb 1952, str. 85.

²⁰ Građa za povijest književnosti hrvatske 2. Zagreb 1899.

²¹ Usput ukazujemo na naslov u Kukuljevićevoj Bibliografii hrvatskoj (Zagreb 1860) pod br. 1535: Ponukovanje na zagerljenje križa, i jiste riči bogoljubnoga Tome od Kempisa. U Mlecih. g.? Isti naslov navodi se u popisu knjiga uz neka izdanja mletačkog knjižara Šimuna Očhija.

²² Pisar upotrebljava za glas č slova: c, ç (*clouich, dicit se, naučen, čas*); isto tako i za glas c upotrebljava c i ç (*sarca, prociniti, çarqua, modriça*), dok za glas č uzima slova: ch, chi (*uechi, cucha, opchieno*). K bilježi sa ch, chi i c (*chacho, chiuchienie, sclad*). I piše sa i, y (*grih, yma*), a j piše sa i, y, g (*iest, neymayu, izischanye, gisti, mudrigi*). G piše slovima g, gh (*ubog, nigdar, negho*), a h piše kao h, ch (*pohotinie, chlopot, omechçao*). Za glas z uzima slova z, s (*prez, zamcha, rasuman*), dok za ž uzima slova x, z, s (*xiuot, chrix, ziuot, sluziti, darsati, ponisenie, chris*). Za s služi se slovima s i izduženim slovom s (s longa) bez određenog sistema, sad ovako, sad onako (*sebe, mostir, slava*). Š piše kao s, ss i s longa (*znas, uisse, slufi*). U pomanjkanju odgovarajućeg tipografskog znaka za slovo s longa upotrijebili smo u izvornom tekstu kurzivno slovo s. Grupu šć bilježi pisar rukopisa sa sc, sch, schi (*tascina, tasch, ioschie*). Za glas ȷ upotrebljava gl, gli (*maglahan, gliuschi*), a za ņ uzima gn (*gnegou*), a ponekad po krivoj etimologiji ngn (*urimengne*), što smo transkribirali kao nñ da istaknemo sličnost s Marulićevom grafijom (Vidi T. Maretić, Istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima. Djela JAZU, knj. IX Zagreb 1889, str. 11). Ima i udvajanja slova u raznim slučajevima, npr. za ll: *billo, tillo, htilli, zelle, hualle, ishodilla*; za tt: *bitti, nitti, chiutte*; ss piše u riječi: *psai, pp* u riječi: *lippa, nn* u riječi: *izgonnik*. M i n bilježi ponekad znakom: ~, npr. *prē, sã, ostaviō, bogoglubō, slobodã*.

²³ Za našu današnju točku pisar rukopisa uzima znakove: dvotočje, dvije kose crte, točku gore (:, //, '), ili pak velikim slovom označava početak nove rečenice. Zarez bilježi kosom crtom i točkom gore (/, '). Upitnik upotrebljava ponekad i bilježi ga nagnuto (· ~).

Faksimili Marulićeva prijevoda »De imitatione Christi«

Poseban slikovni prilog

Faksimili autografa Marka Marulića, str. 1—3. (str. 195—197) i detalj prve strane (str. 198). Marulićev prijepis pisma Bartolomea Fontiusa upravljena Franciscusu Saxetu na primjerku Tortellijeve »Ortografije« — iz 1479. Izvornik je u posjedu Dominikanskog samostana u Splitu. Strane 2. i 3. objavljuju se prvi put.

Bartholomeus Forthius / Mancipio Saxotico

Rate facit Saxotico charissime, qui ita diligenter studet, ut inveniatur,
 ut & minutiora quaeque appendat. Et si reliqui faceret, studiosi latere hinc
 non in tantis ignorantibus hinc oris iuxta sumus. Quae sibi ex me scripsit, ut pariter
 mensuram uocabula ~~connotat~~ que sane aliqua ob inueniendi occasionem
 a me delata, nunc in unum collecta, plura & si potuerat, ad te mitto, ut inuenias
 quaeque uideri tibi munusculum copiosius. Mensurae proprie sunt quae in mensu-
 rariis sumpta sunt, sed eius quae appellatur mensura, quae per pedem, imperatorem
 longitudine, latitudine, animam finit. Verum ea quae ex me quae per pedem
 & inter se equalium intervallo mensura inueniuntur. Mensurae autem
 appellationes sunt. Digitus, uncia, palma, sexta, passus, decempeda.
 Chama, actus, iugerum, stadia, miliaria, centuria. **Digitus** est mensura
 infra quae sequelemur, partibus inueniuntur, ut scilicet tertia pars in
 digiti parte. **Digitus** porro obsequio dicitur, si quadratus sit, & ex-
 tendatur, sed cum simpliciter appellatur, extendi accipitur. **Uncia** uero digiti
 partibus partibus quantitate mensurae, idcirco mensura. **Uncia** uero digiti
 unum & eius tertia parte in. Nam duodecim unciae per iugerum definiunt.
Palma dupliciter in reperiatur, ut infra scilicet, et compressa. **Extrema** est quantitas
 expansa manus pollicis ad minimum se extendit. **Passus** est .xij. digitorum. **Com-**
pressa quartum digiti, uel sunt ueneri excepto pollice se expandat. **Uncia**
palma sumpta notantur, & compressa intelligitur. **Sexta** digitorum .xij. continet
 unum & eius mensuram, quam expansa palma complectitur. **Passus** uero est .xvij. digito-
 rum. **Ex** pede autem & semis cubitum fit. **Ex** pedibus .v. passus, & quae
 spatium illud quod inter ambulandum est inter pedes, passus & nuncupatur, dicitur
 quod ex quibus mutus pedes partem sunt. **Decempeda** ex pedibus .x. constat,
 unum & non sumptis. **Six** uero decempeda Chama redoluit, quod si fuerit
 pedum est sexaginta. **Actus** ita quod in re boues agerent, cum uenerint, uno
 impetu iusto, qui erat, .cxx. pedum. **Tres** autem actus in reperiuntur, minimum,
 quadratum, & duplicatum. **Minimum** quatuor pedes partem, quod spatium iugeris
 erat inter uicinos. **Quadratum** undecim, .cxx. pedibus sumptis. **Quadratum**
 duplicatum iugerum praestat, dicitur quod ex duobus sumptis actus sit inuenit.

Mensura.

MENSURAE.

Digitus.

Uncia.

Palma.

Sexta.

Pes.

Cubitum.

Passus.

Decempeda.

Chama.

Actus.

Iugerum.

Stadium.
Miliarium.
Centuria.

vel ut Varroni & Plinio placet qd id spatium uno iugo boui sine aratro
protendit' unius iugerii longum pedes. c. xl. i latu vero. cxx. Stadium passuum
c. xxv. describitur. Miliarium ita dicitur qd hoc e passuum mille copiosum.

Centuriationem primo Centuria dicebatur unde nomen qd iocata e. max
ducentis iugibus secundo non expleverit. Nam ut mox patet iugum
Centuria centum militum nomen continet & Centurione appellatur qd illis viris
Subcenturionibus dici multos non solum sed secundo Centurionibus ubi ad iudicandum
maxime iocabantur. Ex qd e subcenturionibus qd e iudicibus qui propria potestate appellantur
Centurionem s. adverbium qd abundantiam copiarum designat a Centuriis que
in comitiis forebant suffragia dicebantur unde & retinuita comitia. Centuria
mensuris omnibus quanto breuius potuit explicatis breui qd pondera uocabula
centuratio nequid hominis studio suo desit. Pondera omni minima Siquis
qd gramini ex ea est siliqua qua faba grecis nuncupant. Sex aut silique Sora
pulum faciunt qui & obolus nuncupant que nos pennis denarii dicimus. ut
uero quarta & uigesima unius passus. Sup obolus Drachma ponitur que
scrupulis tribus constat. Sexula aut ex quattuor sic ducta qd sexta sit passus
unice. hanc qdam tpe uetustioris Denarii appellat. Denarius si tunc
ingentis numus erat pateris siliquarum quattuor & uiginti. Equum
proprie Denarius decem assuum pondus costet. Atq hoc erit. Antiqui
minima res signati passus. Sup Sextula Semuncia legum dimidium unice
continenti. Vncia ab uno dicitur qd ex duodecim partibus e partibus
Vncia due Sextans qd sexta passus assis nuncupant. Quadrans quatuor passus
hoc e tres unice qui & trientis qd dr. Trientis tertia passus assis. Quin
cunx unice quinq. Semis dimidium assis. Septunx septem unice
Bes unice octo qd des dempto triente ex assis. Dodrans dempto qua
drante noue unice que & nonuncius dicimus. Dextans decem unice
dictus qd assis decem sextans. Denunx xi. unice qd una unice ex assis
dempta. Inde As ex. xij. unice constat. mna a grecis mina a mny
interpositione hinc appellat. hinc & libra dicimus cuius diminutiuum
Libella a qua & deliborare qd qd pponitur tractu est. Libellus
dimidius e Symbella que semis assis erat. Sup assis erat Dupondus
sive Libra. xij.

PONDERA.
Siliqua.
Scrupulus sive
obolus.
Drachma.
Sextula.
Denarius.
Semuncia.
Vncia. i.
Sextans. ii.
Quadrans sive
triumcium. iii.
Trentis. iiii.
Quincunx. v.
Semis. vi.
Septunx. vii.
Bes. viii.
Dodrans sive
nonuncius. ix.
Dextans. x.
As sive MINA.
sive Libra. xij.
Symbella.
Dupondus.

Centuriationem primo Centuria dicebatur unde nomen qd iocata e. max
ducentis iugibus secundo non expleverit. Nam ut mox patet iugum
Centuria centum militum nomen continet & Centurione appellatur qd illis viris
Subcenturionibus dici multos non solum sed secundo Centurionibus ubi ad iudicandum
maxime iocabantur. Ex qd e subcenturionibus qd e iudicibus qui propria potestate appellantur
Centurionem s. adverbium qd abundantiam copiarum designat a Centuriis que
in comitiis forebant suffragia dicebantur unde & retinuita comitia. Centuria
mensuris omnibus quanto breuius potuit explicatis breui qd pondera uocabula
centuratio nequid hominis studio suo desit. Pondera omni minima Siquis
qd gramini ex ea est siliqua qua faba grecis nuncupant. Sex aut silique Sora
pulum faciunt qui & obolus nuncupant que nos pennis denarii dicimus. ut
uero quarta & uigesima unius passus. Sup obolus Drachma ponitur que
scrupulis tribus constat. Sexula aut ex quattuor sic ducta qd sexta sit passus
unice. hanc qdam tpe uetustioris Denarii appellat. Denarius si tunc
ingentis numus erat pateris siliquarum quattuor & uiginti. Equum
proprie Denarius decem assuum pondus costet. Atq hoc erit. Antiqui
minima res signati passus. Sup Sextula Semuncia legum dimidium unice
continenti. Vncia ab uno dicitur qd ex duodecim partibus e partibus
Vncia due Sextans qd sexta passus assis nuncupant. Quadrans quatuor passus
hoc e tres unice qui & trientis qd dr. Trientis tertia passus assis. Quin
cunx unice quinq. Semis dimidium assis. Septunx septem unice
Bes unice octo qd des dempto triente ex assis. Dodrans dempto qua
drante noue unice que & nonuncius dicimus. Dextans decem unice
dictus qd assis decem sextans. Denunx xi. unice qd una unice ex assis
dempta. Inde As ex. xij. unice constat. mna a grecis mina a mny
interpositione hinc appellat. hinc & libra dicimus cuius diminutiuum
Libella a qua & deliborare qd qd pponitur tractu est. Libellus
dimidius e Symbella que semis assis erat. Sup assis erat Dupondus
sive Libra. xij.

Alipponia
Sextectus

Trochilus
Dactylus
Nonulus
Decussibus
Bicentibus
Centibus

Talentum

Minus
Major

Talentum

librae hinc in unum ponantur. Pondus h. & i. ut hinc pondus
fuit & unum pondus. Adipondia appellata in Dionysio est
librae aut & semis. dicitur quod consistit hinc & post a. h. sequitur in
textu semis q. n. habet ex duobus assibus & tertio semisse. sed
utique vocantur. Auctores sunt Varro: fons. Vitruvius & ceteri ut
tacet. quos ego testor non in re non adduxisse. nisi ap. h. in p. d. in
gabalo & pecissem. Sextectia centu. libra. xxx. regitur. sed passim
auctor est cui credere debeam. mihi forsan in quo erat in modis
immanis. Sup. Sextectia Trochilus a tribus assibus dicitur. ut ap. p. in Tu
regio. Dactylus quoque: Sic Homanis. Decussibus reperit. octo. x. ut
dicuntur assibus. Decussibus vero & denarii h. x. assibus nominantur. Ad decus
decussibus Bicentibus. i. xx. assibus. Perseus & Centibus. ut in Et cent
græcos cento centibus licet. Erit aut centibus. centu assibus q. centu
ex pro numis. sed Centusom minus pro uocabatur non habimus. H.
dactylus. me. ut. quibus in octo que cum diebus non magis assibus. n. n. n. n.
alios numeros significam). Intra vero Talentum & au. ut. ut. ut. ut.
cu pondere in materia extiterit. Na secundum duos q. et. duos
poderis inuenit. Vero q. celeberrim. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut.
Talentum
sunt. Minus assibus. Lx. Talens tribus & octoginta tantu assibus.
scilicet continetur. Plurim. maior Talentu ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut.
siderum sextectus taxari solet. Cui si cedunt) libano erit. xii.
Sed hoc e pondere. Materia uera extitit grauissimi ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut.
auctores. Nam non solum uerum argentu. et hoc potest. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut.
prim) sed feru & alumo. curti. n. candidi feru talora con
& Herodotus. Aluminis mille talenta solet. Hic sunt mi. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut.
que beuiter & mesuris poteribusq. collegi. Si quis i. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut. ut.
est. postum. come. me. studiu ubi paratissimu semp. est. Val.

Palma duplici et repensio. Extensa scholæ et compressa. Extensa est quattuor
expansæ manus pollice ad minimam se extendit. [Pars est] .xij. digitos. Com-
pressa quattuor digiti. iij. sunt iuncti excepto pollice se expandat. [Vix]
palma simple notantur et compressa intelligimur. [Sexta digitos. xij. adhibet.
eandem. n. mensura, quæ extensa palmam comprehenditur. [Pars uo] .xvi. digito-
rum. [Ex pede aut] & semis cubitum sit. [Ex pedibus. v. passus. q. q. &
Spacium illud et inter ambulandum est inter pedes, passus & noncupit. dicta]
et gressibus mutis pedes prestat. [Decem pida] ex pedibus. x. constat.
uot & non sumpsit. [Sex uo] decem pida Chima redidit. et q. q. u. r. f. e. s.
pedem est sexaginta. [Actus] de q. i. ro boum agerunt, cum reuerent, uno
impetu iusto: qui erant. c. x. pedum. [Tres] aut actus uo repensio. minimam.
quadratum. & duplicatum. Minimus quatuor pedes spatium: q. t. spacium i. agri
erat inter uicinos. Quadratus undis. c. x. pedibus primus. Quadratus
duplicatus iugerum prestat. dictum q. ex duobus adhibet actibus sit inuicta.